

DOMSTOLENE I NORGE

Årsrapport 2015

INNHOLDSFORTEGNELSE

DEL I: Beretning	5	Serviceutvikling	40
Beretning	7	Sannhetens Øyeblikk	40
Domstoladministrasjonen	8	Tidstyver i DA	41
Domstoladministrasjonens styre	9	Service & samhandling i domstolene	41
		Serviceseminar for saksbehandlere og ledere	42
DEL II: Om virksomheten og hovedtall	11	Vitnestøtte	42
Dette er domstolene	12	Utviklingsarbeid 2016	43
Domstolene si rolle i samfunnet	12		
Oppgåvane til dei alminnelige domstolene	12	Internasjonalt arbeid	44
Oppgåvane til jordskiftedomstolene	13	Nordisk samarbeid	44
Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark	13	Europarådet	44
Kart over domstolene	14	European Network of Councils For The Judiciary (ENCJ)	44
		European Judicial Training Network (EJTN)	44
Domstolene si verksemd	16	Eøs-midlene	45
Saksavvikling og måloppnåelse i de alminnelige domstolene	16	Domstolsarbeid på Vest-Balkan	45
Domstolene i førsteinstans	16		
Domstolene i andreinstans	17	DEL IV: Styring og kontroll	47
Saksavvikling i jordskiftedomstolene	19	Vurdering av styring og kontroll i virksomheten	48
Domstolenes samfunnsoppdrag	21	Nærmere omtale av forhold knyttet til styring og kontroll	48
Tilsynsutvalget for dommere	22	DEL V: Vurdering av framtidssikter	51
Innstillingsrådet for dommere	23	Strategisk plan 2014–2020	52
Sidegjereårsregisteret for dommarar	25	Prioriteringer 2015–2020	52
Høy tiltro til domstolene	26	Saksvekst og kompleksitet	52
		Rettspolitiske utfordringer	53
DEL III: Sentrale aktiviteter i året	29	DEL VI: Årsregnskap	55
Organisasjonsutvikling, lederutvikling, mentorordning	30	Ledelseskommentar	56
Antall ansatte i domstolene og Domstoladministrasjonen (DA)	31	Prinsippnote til årsregnskapet	57
		Oppstilling av bevilgningsrapportering for regnskapsår 2015	60
Kvalitet	32	Note A forklaring av samlet tildeling	61
Brukermedvirkning	32	Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år	60
Kompetansekommiteén for dømmende funksjoner	32	Oppstilling av artskontrollrapporteringen for 2015	62
Kompetansekommiteén for administrative og tekniske funksjoner	32	Resultatregnskap	63
Satsningsområder og tiltak i 2015	34	Balanse eiendeler	64
		Balanse gjeld og kapital	64
Informasjons- og kommunikasjonsteknologi	36		
Driften av domstolenes IKT-systemer	36	Noter	65
Utviklingsoppgaver som er gjennomført	36		
Utviklingsoppgaver som er påbegynt	37		
Strategi for digital fornying – Digitale domstoler	37		
Fagråd IKT	37		
Åpenhet og kommunikasjon	38		
Nettsteder for domstolene	38		
Sosiale medier	39		
Sosiale nettsteder pr. 31.12.2015	39		
Berammingslister på nett	39		
Pressetjeneste på nett	39		
Mediekontakt	39		
Dommernes mediegruppe	39		

DEL I BERETNING

R E T T S S A L 3

163

RETTSMØTE
PÅGÅRLUKKEDE
DØRER

Beretning

Domstolene har stor tillit i befolkningen. Men dårligere økonomisk rammebetingelser gitt av Stortinget har ført til lengre saksbehandlingstid.

Vi er svært godt fornøyd med at befolkningen har tillit til domstolenes arbeid, noe som blant annet skyldes høy kvalitet i dommerarbeidet, avgjørelser som blir akseptert, høy grad av service og åpenhet og høy effektivitet.

Vi er imidlertid sterkt bekymret for ressursutviklingen. Stortinget har igjen redusert den økonomiske rammen for domstolene, på tross av at vi har gitt klare advarsler mot det. Som en konsekvens valgte styret i Domstoladministrasjonen (DA) å innføre tilsetningsstopp i domstolene og DA fra november 2015. Tilsetningsstoppen skal vare ut 2016. Den er nødvendig for å dekke opp de reduksjoner Stortinget har påført domstolene.

I domstolstatistikken for 2015 ser vi en utvikling av lengre saksbehandlingstid, og at flere domstoler er utenfor ett eller flere av målene for saksbehandlingstid. Vi mener at dette ikke kan fortsette. Samfunnet trenger raske avgjørelser på saker som går for domstolene. Domstolene er effektive, det er opp til våre politiske myndigheter å gi forsvarlige rammebetingelser.

Domstolstruktur var et viktig tema i 2015. Regjeringen foreslo i statsbudsjettet å endre strukturen som berørte ti domstoler, men Stortinget godtok bare en reform som innbefatter fire domstoler. Vi er ikke fornøyd med dette. Stortinget ønsket heller ikke å gå for en større strukturereform i denne stortingsperioden. Det er fortsatt vår oppfatning at landet trenger en mer tidsmessig domstolstruktur og domstoler med større fagmiljø som gjør det mulig med mer spesialisering.

I satsingsforslaget til statsbudsjettet for 2017, som vi oversendte Justisdepartementet ved utgangen av 2015, la vi spesiell vekt på digitaliseringsarbeidet i domstolene. Vi ønsker å innføre papirløse domstoler, det vil gi større effektivitet, økonomiske besparelser og mer rasjonell kommunikasjon med alle aktører i retten. I første omgang ønsker vi å innføre dette i de tolv største tingrettene, alle lagmannsrettene og Høyesterett. Vårt mål er å realisere dette i løpet av seks år.

I tillegg til fulldigitaliseringen kommer opptak av lyd eller lyd/bilde i tingrettene, som kan brukes under ankebehandling. Vi er fornøyd med at Stortinget bevilget to millioner til et prøveprosjekt som skal gjennomføres i 2016. Prosjektet skal gjennomføres i Nord-Troms tingrett og Hålogaland lagmannsrett. Opptak i retten er overmo-

dent, og et viktig rettssikkerhetsspørsmål. Vi kommer til å ha tett kontakt med politikerne under gjennomføring og evaluering av prøveprosjektet.

Kompetansearbeidet i domstolene har funnet sin form, og vi mener at en sterk satsing på kompetanseutvikling bidrar til den høye kvaliteten i domstolene. Domstolene er en attraktiv arbeidsplass, og det er høy søkning til mange dommerembeter.

Ved årsskiftet 2015/16 skjedde det viktige endringer som berører jordskifteomstolene. Som følge av den nye jordskifteloven ble jordskifteoverrettene inkorporert i lagmannsrettene, og lederne av jordskifteoverrettene ble jordskiftelagdommere. Jordskiftedomstolene kom også over på domstolenes saksbehandlingssystem Lovisa. DA har lagt ned et betydelig arbeid for å få gjennomført den nye jordskifteloven, og resultatet er svært vellykket.

Vi ser fram til å ha en god dialog med Regjeringen og Stortinget om domstolene i 2016. Vi er sikre på at domstolene fortsatt kommer til å levere med høy kvalitet og med den effektivitet ressursene tillater.

Bård Tønder
Styreleder
Domstoladministrasjonen

Sven Marius Urke
Direktør
Domstoladministrasjonen

Domstoladministrasjonen

Domstoladministrasjonen (DA) er et selvstendig forvaltningsorgan med eget styre. DA ble opprettet av Stortinget i 2001, og var i virksomhet fra 1. november 2002.

DA har ansvaret for den sentrale administrasjon av de alminnelige domstolene og jordskiftedomstolene.

DA skal sørge for at samfunnets overordnede krav og forventninger til domstolene ivaretas, synliggjøre domstolenes uavhengighet og videreutvikle domstolene i rollen som samfunnets viktigste konfliktløser.

DAs samfunnsoppdrag gir følgende fire roller overfor domstolene: styring, utvikling, rettspolitikk og som tjenesteleverandør. DA er uavhengig og kan ikke instrueres av noe departement, men justisministeren er parlamentarisk ansvarlig overfor Stortinget. Gjennom budsjettbehandlingen fastsetter Stortinget årlig sentrale retningslinjer for Domstoladministrasjonens arbeidsoppgaver og ansvarsområder.

Domstoladministrasjonens styre

Styret er øverste myndighet for Domstoladministrasjonen, og skal påse at administrasjonen av domstolene skjer på en forsvarlig og hensiktsmessig måte. Styret skal behandle saker som er av viktighet for DA, herunder budsjettforslag for domstolene og DA, og fordeling av budsjettmidler innenfor rammer som er fastsatt av Stortinget. Styret skal i tillegg gi generelle retningslinjer for DAs virksomhet.

Syv av styrets medlemmer utnevnes av Kongen i statsråd, to medlemmer velges av Stortinget.

Styreprotokoller

I 2015 ble det avholdt 6 styremøter. Styreprotokollene fra styremøtene er tilgjengelige på følgende nettside:

domstol.no/no/Domstoladministrasjonenno/Styret/

Styrets sammensetning

Styreleder
Høyesterettsdommer
Bård Tønder

Vara
Tingrettsdommer
Are Trøan Nilsen

Nestleder
Lagdommer
Magni Elsheim

Vara
Lagdommer
Anne-Kristine Hagli

Medlem
Advokat
Kim Dobrowen

Vara
Advokat
Aase Karine Sigmond

Medlem
Sørensriver
Rolf Selfors

Varamedlem
Lagdommer
Monica Nylund
(til 01.08.15)

Vara
Lagdommer
Bjørnar Stokkan
(fra 01.08.15)

Medlem
Advokat
Marianne Abeler
(fra 01.08.15)

Vara
Advokat
Ranveig Sem
(fra 01.8.15)

Medlem
Jordskiftedommer
Kristin Lande

Vara
Jordskifterettsleder
Oddmund Roalkvam

Medlem
Tidligere Stortingets visepresident
Carl I. Hagen

Vara
Tidligere plan- og næringssjef
Ommund Heggheim

Medlem
Tidligere odelstingspresident
Berit Brørby

Vara
Tidligere Stortingsrepresentant
Sonja Iren Sjøli

Medlem
Seksjonssjef
Bente Fanavoll Elverum
(fra 01.08.15)

Vara
Rådgiver
Anders Rasmussen

Medlem
Advokat
Elisabeth Stenwig
(til 01.08.15)

Varamedlem
Advokat
Randi Birgitte Bull
(til 01.08.15)

Medlem
Administrasjonssjef
Ove Einar Engen
(til 01.08.15)

DEL II OM VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

Dette er domstolane

Domstolane si rolle i samfunnet

Statsmakta blir delt opp i ei lovgivande (Stortinget), ei utøvande (Regjeringa) og ei dømmende (domstolane) makt. Hovudoppgåva for domstolane er å løyse rettslege tvistar. Dette skjer gjennom handsaming av sivile tvistar som skal handsamast av retten, og dessutan handsaming av straffesaker. Alle borgarar kan bruke domstolen for å løyse ein sivilrettsleg konflikt. Berre domstolane kan dømme til straff (Grunnlova § 96). Domstolane har også ein rettsutviklande funksjon gjennom si tolking av lovene.

I tillegg utfører domstolane fleire forvaltningsliknande oppgåver, til dømes dødsfallsregistrering og andre oppgåver innanfor offentleg buhandsaming.

Dei alminnelege domstolane i Noreg er Høgsterett, lagmannsrettane og tingrettane, som alle dømmer i både sivile saker og straffesaker. I tillegg finst forliksråda, som er organiserte i kvar kommune. Forliksråda er meklingsinstitusjonar med avgrensa domsmakt. Dei handsamar berre sivile tvistar. Forliksråda blir ikkje administrerte av DA, og er difor ikkje med i denne årsmeldinga.

Jordskiftedomstolen er ein særdomstol. Jordskiftedomstolane sin kompetanse må vere særskilt nemnt i lov. Det vil seie at jordskiftedomstolane skal ha ein særleg kompetanse innan eit særleg avgrensa virkeområde. Det er 5 jordskifteoverrettar og 34 jordskifterettar.

Det er seks lagmannsrettar som dekkjer kvart sitt geografiske område, kalla lagdømme. Tingrettane sitt verkeområde kallast domssokn. I Oslo domssokn er det to domstolar som dekkjer same geografiske område, dette er Oslo byfogdembete og Oslo tingrett.

Per 31. desember 2015 var det til saman 66 domstolar i fyrste instans (tingrettar og Oslo byfogdembete).

Sjølvstende

Domstolane og dommarane er sjølvstendige i si dømmende verksemd. Stortinget gir lover, medan domstolane handsamar konkrete saker etter desse lovene. Domstolane kan overprøve ei lov dersom ho er i strid med Grunnlova. Ingen kan gi domstolane instruks om korleis de skal handsame ei sak. Ein høgare instans kan som hovudregel heller ikkje gi instruksar til ein lågare instans om handsaminga av ei konkret sak.

Openheit

Det skjer ei betydeleg maktutøving i domstolane, og i eit demokratisk samfunn er det viktig at dette vert kombinert med ei stor grad av openheit og offentlegheit. Det skjer ved at alle har:

rett til å vite kva tid rettsmøte skal haldast

- rett til å vere til stades i rettsmøte
- rett til å gjengi offentleg det som kjem fram i rettsmøte
- rett til utskrift av rettsavgjersler
- rett til å gi att rettsavgjersler

Retten kan på nærare bestemte vilkår gjere avgrensingar i offentlegheita.

Oppgåvene til dei alminnelege domstolane

Domstolane har rett og plikt til å avgjere konkrete rettsvistar som skal handsamast av retten. Domstolane tek ikkje opp saker på eige initiativ. Ei sak som skal handsamast, må leggjast fram for domstolen av den som vil ha saka prøvd.

Domstolane har også andre typar oppgåver som offentleg skifte (dødsbu, felleseige og konkurs), tvangsfullføring, notarialforretningar og vigslar.

Les meir om arbeidsoppgåvene til dei alminnelege domstolane på www.domstol.no

Oppgåvene til jordskiftedomstolane

Jordskiftedomstolane er særdomstolar som arbeider med saker heimla i jordskiftelova.

Oppgåvene har endra seg gradvis. Frå å omfatte oppløysing av realsameiger og teigblanding for landbrukseigedommar, løyser jordskiftedomstolane no problem for alle som disponerer eigedom i Noreg. Jordskiftelova er under revisjon. Arbeidet blir gjort av ei arbeidsgruppe i Landbruks- og matdepartementet, støtta av ei breitt samansett referansegruppe.

Meir om jordskiftedomstolane sine arbeidsoppgåver på www.jordskifte.no

Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark

Domstoladministrasjonen (DA) har det overordna administrative ansvaret for Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark. DA kan ikkje instruere kommisjonen om utføringa av sjølve utgreiingsarbeidet.

Verksemda for desse institusjonane er regulert i Finnmarkslova av 17. juni 2005 nr. 85, sjå lovas kap. 5, med tilhøyrande forskrift. Finnmarkskommisjonen skal på grunnlag av gjeldande rett utgreie bruks- og eigarrettar til den grunnen Finnmarkseigedommen overtok då finnmarkslova blei sett i kraft i 2006. Utmarksdomstolen for Finnmark skal handsame tvistar om rettigheter som oppstår etter at Finnmarkskommisjonen har utgreidd eit felt.

Kommisjonen har fem medlemar, av desse er éin utnemnd til leiar. Medlemane i kommisjonen er utnemnde i statsråd. Det er krav om at minst to av medlemane i kommisjonen skal vere busette i eller på annan måte ha sterk tilknytning til Finnmark fylke.

Det er etablert eit eige sekretariat for kommisjonen, og dette har vore i drift sidan 2009. DA hjelper kommisjonen med administrativ og kompetansebyggande støtte, under dette spørsmål om arkiv, IKT, økonomi og administrasjon.

Kommisjonen er lokalisert i Tana, i dei same lokala som Indre Finnmark tingrett.

Kommisjonsmedlemar i 2015:

- **Jon Gauslaa (leiar)**
- **Hilde Agathe Heggelund**
- **John Bernhard Henriksen**
- **Ole Henrik Magga**
- **Veronica Andersen**
- **Kjersti Schanche**

Les meir om Finnmarkskommisjonen på www.finnmarkskommisjonen.no

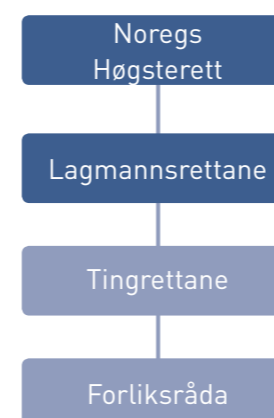
Utmarksdomstolen for Finnmark er ein særdomstol som handsamar dei rettighetstvistane som måtte oppstå etter at Finnmarkskommisjonen har utgreidd rettstilhøva i eit felt. Dommarane i Utmarksdomstolen for Finnmark blei konstituert i statsråd 7. mars 2014 og tiltredde stillingane 1. september same år. Domstolens sekretariat er samlokalisert med Hålogaland lagmannsrett.

Medlemar av Utmarksdomstolen:

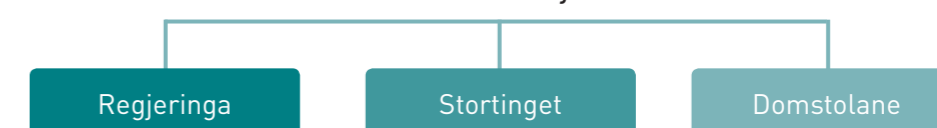
- **lagdommar Nils Asbjørn Engstad (leiar),**
- **sorenskrivar Marit Nervik (nestleiar),**
- **advokat Benny Solheim,**
- **seniorforskar Jan Åge Riseth**
- **arkeolog Kjersti Schanche**
- **advokat Kjersti Holum Karlstrøm (varamedlem)**
- **rådmann Charles Hansen (varamedlem)**

Les meir om Utmarksdomstolen for Finnmark på www.domstol.no/Utmarksdomstolen

Dei alminnelege domstolane

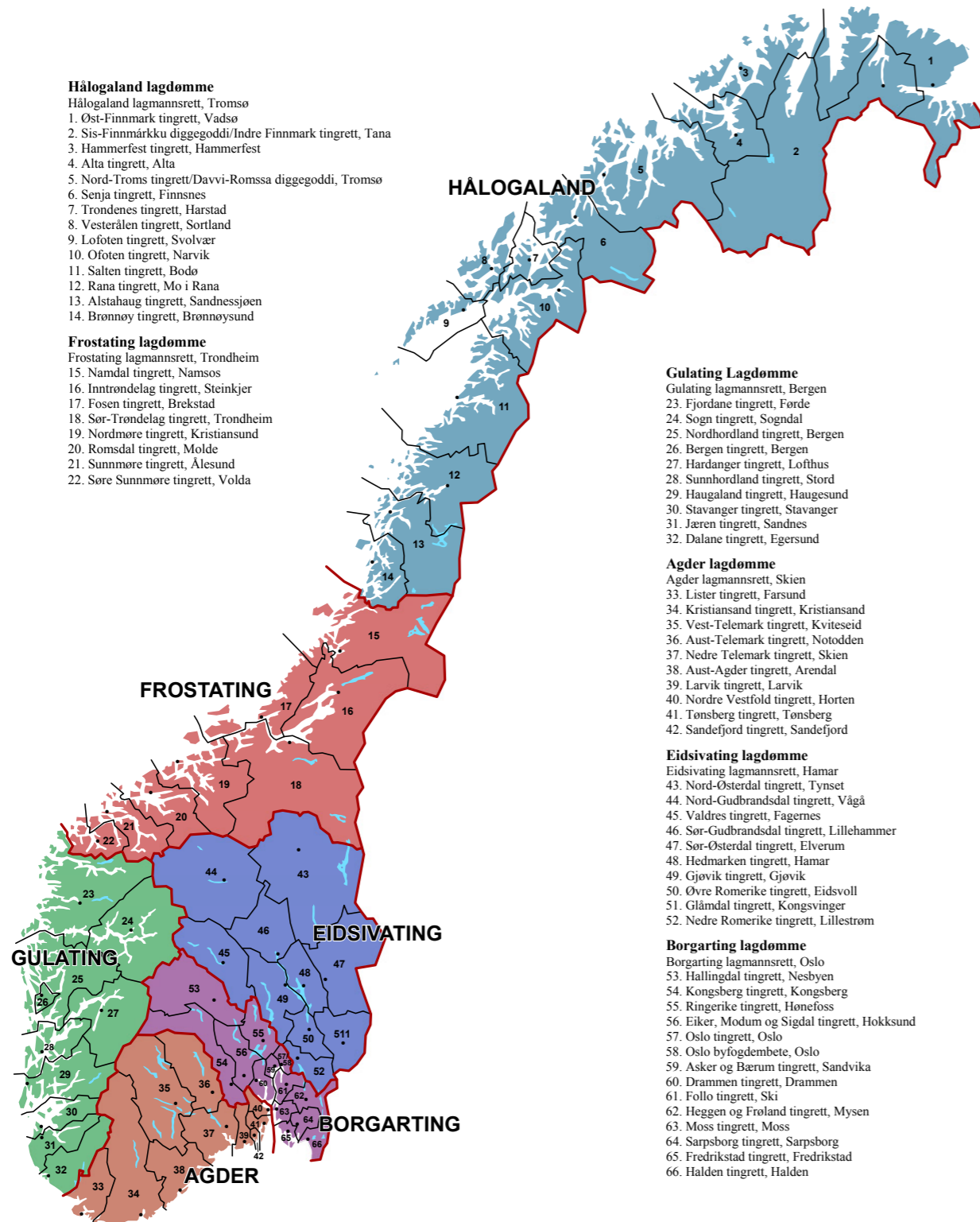

Domstolane er den tredje statsmakt

De alminnelige domstolene

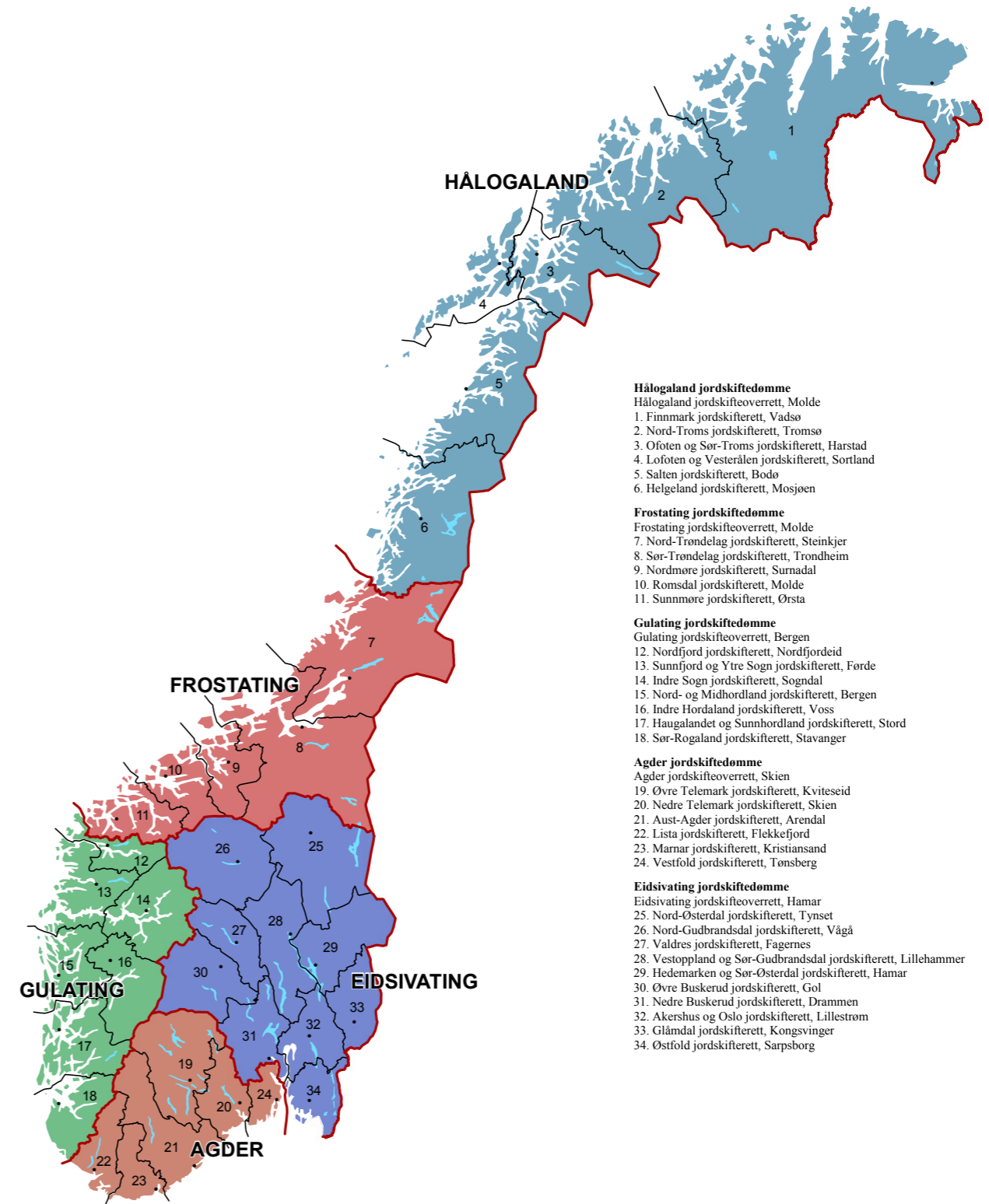
31.12.2014 var det 66 domstoler i førsteinstans, 6 lagmannsretter, samt Norges Høyesterett.

Målestokk 1 : 6mill
Kartdata - Statens kartverk
Kartet er produsert av
DA (ptm) mars 2013

Jordskiftedomstolene

31.12.2014 var det 34 jordskifteretter og 5 jordskifteoverretter.

Målestokk 1 : 6mill
Kartdata - Statens kartverk
Kartet er produsert av
DA (ptm) mars 2013

Domstolane si verksemd

SAKSAVVIKLING OG MÅLOPPNÅELSE DE ALMINNELIGE DOMSTOLENE

Det er utarbeidet oversikter over antall innkomne saker, behandlede saker, saker i beholdning og gjennomsnittlig saksbehandlingstid. Detaljert saksavviklingsstatistikk med informasjon om hver enkelt domstol finnes i årsstatistikken på www.arsmelding.domstol.no.

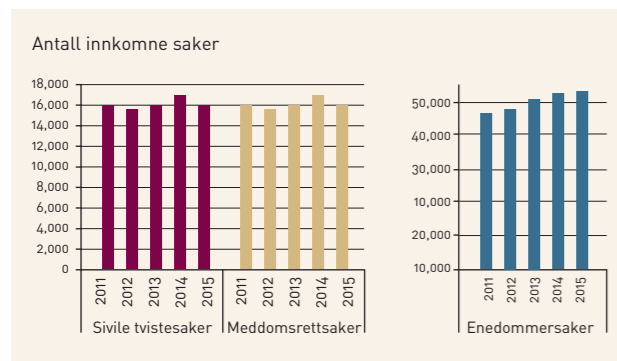
Domstolene i førsteinstans

Saksavvikling

Hovedtall 2015

ANTALL SAKER I 2015 (prosent angir endring fra 2014):				Antall domstoler utenfor mål for saksbehandlingstid i 2015 (2014)
Sakstype	Innkommet	Behandlet	Beholdning	
Tvistesaker	16 115 [-5 %]	16 464 (1 %)	7 915 [-5 %]	18 (12)
Straffesaker:				
Enedommersaker	53 011 (1 %)	53 252 (2 %)	1 693 [-18 %]	2 (0)
Meddomsrettssaker	14 857 (3 %)	14 621 [-]	3 796 (5 %)	30 (21)

Innkome saker 2011–2015

I 2015 var det en nedgang i antall innkomne tvistesaker på fem prosent. De største kategoriene blant tvister som kom inn til domstolene i 2015 var:

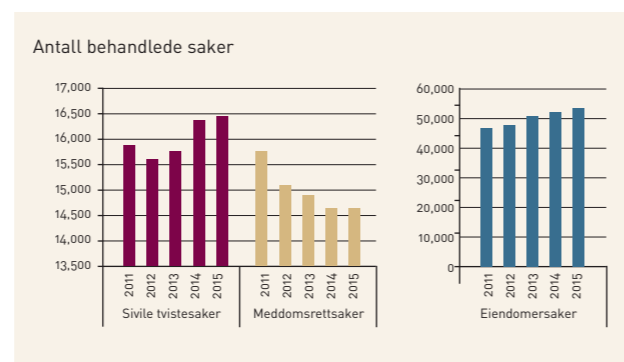
- alminnelige tvistesaker (42 prosent)
- saker etter barneloven (16 prosent)
- overprøving ved tvangsvedtak (11 prosent)
- arbeidsrettssaker (9 prosent)

Etter et 2014 med et lavt antall innkomne meddomsrettssaker, blant annet grunnet spesielt lav saksinnngang til Oslo tingrett, økte igjen antallet innkomne meddoms-

rettssaker i 2015 (3 %). Andelen meddomsrettssaker med strafferamme over 6 år var i 2014 på rundt fem prosent, samme andel som de siste årene.

Saksinnngangen av enedommersaker økte med én prosent fra 2014 til 2015. Dette skyldes i hovedsak en økning i antall oppnevnelser. Fengslinger utgjorde i 2015 rundt en fjerdedel av alle enedommersaker.

Behandlede saker

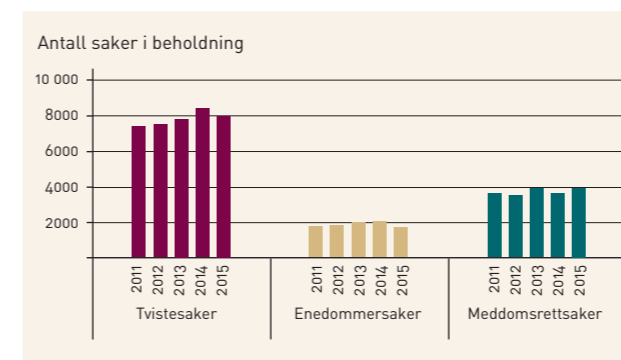
Domstolene har behandlet flere sivile tvistesaker og enedommersaker i 2015 enn året før, og like mange meddomsrettssaker.

Siden 2006 har rettsmekling vært et tilbud ved alle tingretter og lagmannsretter. I tingrettene ble det i 2015 avholdt rettsmeklingsmøter i 1885 saker (1 746 i 2014), og 1330 saker (1 111 i 2014) er registrert som forlikt etter rettsmekling. Omtrent 10 prosent av tvistesakene som kom inn i 2015 var saker etter småkravprosessen. Dette var en like stor andel som i 2014. I 2015 behandlet tingrettene fire gruppesøksmål, mot seks i 2014.

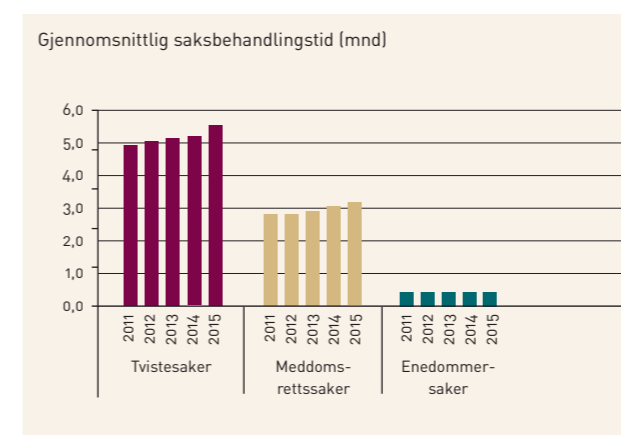
I 2015 ble 46 prosent av alle dommer i straffesaker avsagt som tilståelsespåkømmelser, samme andel som i 2014.

Beholdning

Saksinnngangen av sivile tvistesaker og enedommersaker var noe lavere enn antallet behandlede saker i 2015, og beholdningen ved utgangen av året er dermed noe redusert sammenlignet med året før. I meddomsrettssaker medførte den økende saksinnngangen en økning i beholdning på 5 prosent.

Måloppnåelse – saksbehandlingstid Noen nøkkeltall

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for sivile tvistesaker har vært svakt økende siste fem-årsperiode, men i 2015 økte saksbehandlingstiden markant fra 5,2 måneder til 5,6 måneder. I 2015 var 18 av 66 domstoler utenfor målsettingen for tvistesaker på seks måneder. Dette er en økning sammenlignet med 2014, da 12 førsteinstansdomstoler var utenfor målsettingen for denne sakstypen.

For meddomsrettssaker er gjennomsnittlig saksbehandlingstid 3,2 måneder i 2015, en økning på 0,1 måneder fra 2014. Med det oversteg dermed tingrettene, samlet sett, målet for saksbehandlingstid i denne typen saker, som er på 3 måneder. 46 prosent av tingrettene (30 av 65) var i 2015 utenfor målsettingen på tre måneder. Det er en økning fra 2014, da 21 var utenfor målsettingen.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for enedommersaker har vært stabil, og godt innenfor målsettingen på én måned de siste årene. I 2015 var gjennomsnittlig

saksbehandlingstid for denne sakstypen 0,4 måneder. To tingretter var utenfor målsettingen om en saksbehandlingstid på én måned.

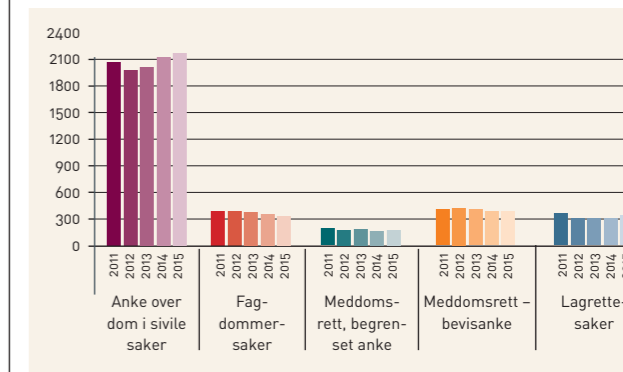
Samlet viser årsstatistikken for 2015 at 32 tingretter var utenfor målsettingene for saksbehandlingstid i en eller flere av sakstypene. Disse 32 domstolene dekker kommuner med et samlet innbyggertall på over 3 mill innbyggere.

Domstolene i andreinstans

Saksavvikling

Sakstype	Antall saker i 2015 (endring i % fra 2014 i parentes)			Antall domstoler utenfor mål for saksbehandlingstid i 2015 (2014)
	Innkommet	Behandlet	Beholdning	
Anke over dom i sivile saker	2145 (1 %)	2221 [-]	1019 [-7 %]	1 (2)
Fagdommersaker	342 [-5 %]	354 [-8 %]	119 (5 %)	6 (6)
Meddomsrett – begrenset anke	186 (10 %)	178 [-1 %]	60 (30 %)	6 (6)
Meddomsrett – bevisanke	411 (10 %)	401 [-]	208 (19 %)	6 (6)
Lagrettesaker	334 (12 %)	281 [-12 %]	163 (33 %)	6 (6)

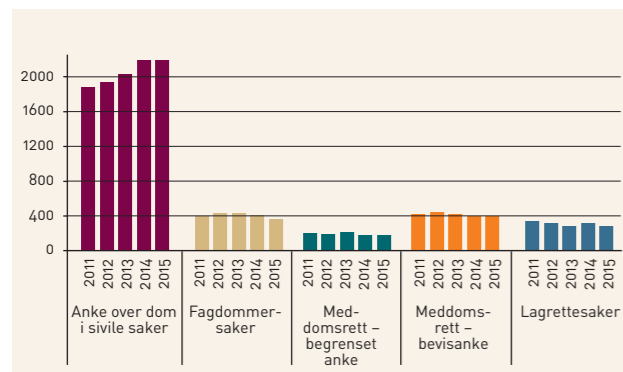
Innkome saker

Lagmannsretten har hatt en vekst i antallet anke over dom i sivile saker i den siste femårsperioden. Etter en nedgang i antallet innkomne saker i 2012 har saksinnngangen samlet økt med 8% i årene 2013 til 2015.

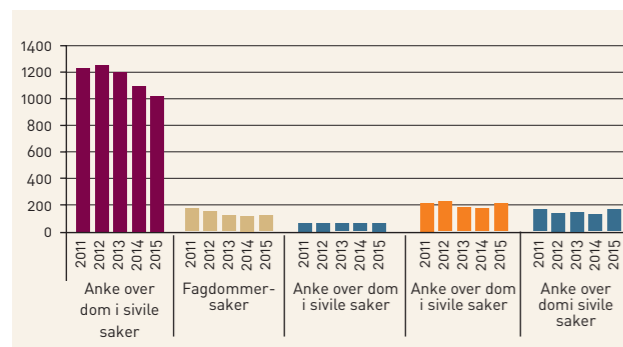
Lagmannsrettene mottok tilnærmet like mange straffeanke til prøving i 2015 sammenlignet med 2014. Det ble prøvd 3173 anker i 2015 mot 3196 i 2014. Andelen straffesaker som henvises til behandling¹ var, for alle lagmannsrettene samlet, 41,1 prosent i 2015. Andelen henviste saker varierer noe mellom lagmannsrettene, mellom 35,5 prosent i Gulating og 45,6 prosent i Agder.

¹ Inkludert saker med strafferamme seks år eller mer

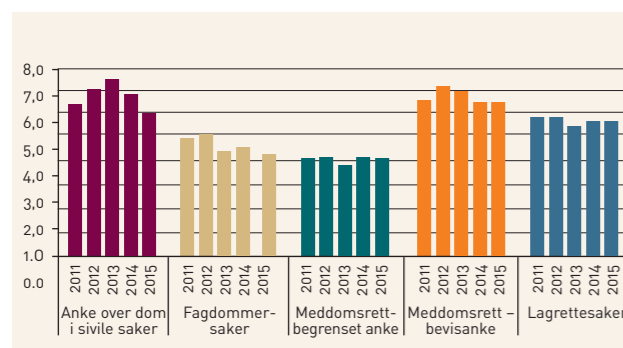
Behandlede saker

Antallet behandlede anker over dom i sivile saker er uendret i 2015 sammenlignet med 2014, etter en betydelig økning de foregående år.

På straffesakssiden er det behandlet færre fagdommer-saker og lagrettesaker i 2015 enn i 2014. Antallet behandlede begrensede anker i meddomsrett og bevisanker i meddomsrett var tilnærmet identisk i 2015 sammenlignet med 2014.

Beholdning

I 2015 behandlet lagmannsrettene flere anker over dom i sivile saker enn antallet innkomne saker, og beholdningen av gikk betydelig ned (-7%). På straffesakssiden medfører en vekst i innkomne saker en økning i antallet saker i beholdning.

Måloppnåelse – saksbehandlingstid

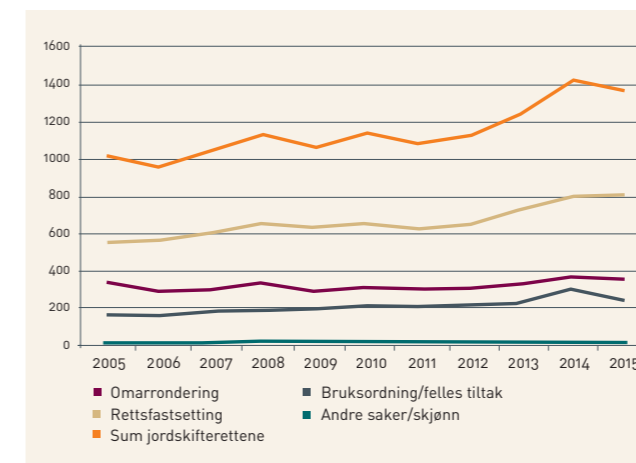
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for anker over dom i sivile saker gikk ned fra 6,9 måneder i 2014 til 6,1 måneder i 2015. Målsettingen er gjennomsnittlig saksbehandlingstid innen 6 måneder. Kun Borgarting hadde en saksbehandlingstid over målsettingen, mens de øvrige lagmannsrettene var innenfor.

I fagdommersaker ble saksbehandlingstiden for avgjorte saker noe redusert i 2015 sammenlignet med 2014, mens den for begrenset anke i meddomsrett, bevisanke i meddomsrett og lagrettesaker var uendret. Ingen av lagmannsrettene hadde en gjennomsnittlig saksbehandlingstid innenfor målet på tre måneder i straffesaker i 2015.

SAKSAVIKLING I JORDSKIFTE-DOMSTOLENE 2015

Fortsatt sterk økning i sakstilgangen til jordskifterettene

Jordskifterettene fikk i 2015 inn 1537 nye krav, en økning på knapt 9 % fra 2014. Det ble avsluttet 1494 saker, 77 færre saker enn i 2014, men det må ses på bakgrunn av at det i 2014 ble avsluttet 87 saker avledet fra en bestemt sak. Samlet sett har derfor også 2015 vært et år med høy produksjon i jordskifterettene. Dette framgår også av de enkelte resultatmålene der en særlig legger merke til et rekordhøyt tall for kilometer avmerkede grenser (3164 km.).

Slutta saker

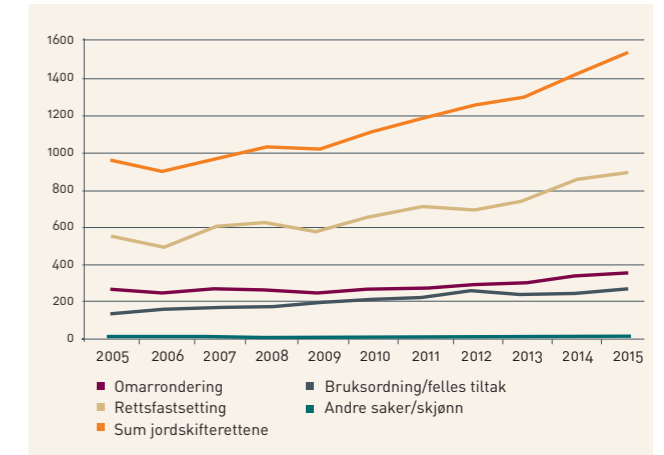
Jordskifterettene avslutta 1494 saker i 2015 (1571 i 2013). Tallet for 2014 var spesielt høyt pga. at det ble avsluttet 87 saker avledet fra skytefeltsaken (RØG) på Rena (Nord-Østerdal jordskifterett). Rettsfastsettingsakene utgjorde en noe mindre andel av slutta saker enn de har gjort de foregående årene.

Resultatindikatorene viser for øvrig at det ble avgjort 1241 (1232) tvister, mens antallet rettsfastsettende vedtak var 5960 (4260). Areal i skiftefelt var 249 928 daa (107 967).

Det er registrert bruksordning for 166 km² (942). Antall parter i slutta saker var 12011 (11998). Det er fastlagt, avmerket og innmålt 3164 km grenser (2308) mens antallet innmålte grensepunkter var 29820 (20579).

Jordskifterettene har behandlet 512 km veg (529), mens gebyrinntektene var 23,4 mill. kr. mot 22,0 mill. kr. i 2014.

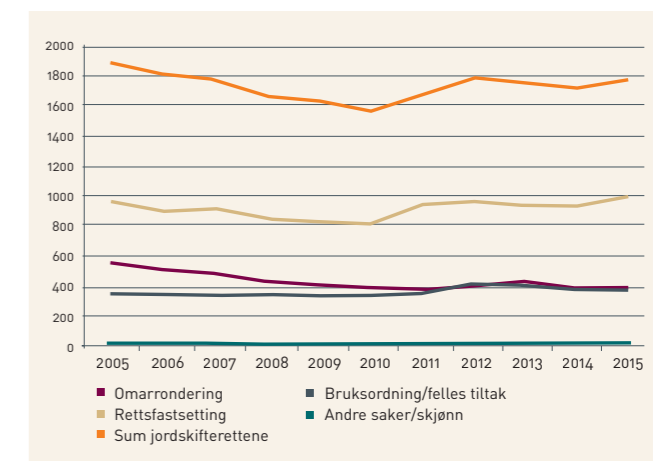
Resultatmålene viser samla sett at det gjennomgående har vært noe mer arbeid pr. avslutta sak i 2015 enn i 2014. Resultatene de siste årene viser at det er høy aktivitet ved jordskifterettene over tid.

Nye saker

Sakstilgangen øker fortsatt. Det kom inn 1537 nye saker mot 1412 i 2014, dvs. en økning på 9 %. Tilgangen på nye saker ventes å øke ytterligere når ny lov trer i kraft i 2016.

De nye sakene fordelte seg med 23 % (23) omarronding, 16 % (16) bruksordning, 60 % (60) rettsfastsetting og 1 % (1) skjønn. Den prosentvise fordelinga mellom sakstypene er altså stabil. Antallet nye saker har økt jevnt gjennom 2000-tallet, fra 790 i 2001 til 1537 i 2015, dvs. en økning på 95 %. En må legge til grunn at denne utviklinga vil fortsette.

Fordelinga mellom sakstyper har variert betydelig over tid. F.eks. har andelen av rettsfastsettingsaker variert mellom 40 og 70 % de siste 30 åra. De siste 10 åra har det vært en betydelig økning i tilgangen rettsfastsettingsaker. Dette er en sterkt medvirkende årsak til økningen i slutta saker i samme periode. Nå synes andelen rettsfastsettingsaker å stabilisere seg på ca. 60 % av det totale antallet saker. Arbeidet med ei rettsfastsettingsak er beregnet å utgjøre om lag halvparten av arbeidet med ei rettsendringssak, i gjennomsnitt.

Restanser

Ved årsskiftet forelå 1768 saker til behandling. Jordskifterettene har redusert restansene mye over en lang sammenhengende periode. Mens det i 1983 forelå 3919 saker til behandling, var antallet i 2010 redusert til 1567. I 2011 snudde denne positive utviklinga. Siden har restansene variert. Ved forrige årsskifte forelå 1692 saker til behandling. Restansene er altså økt med 4,6 % siste år. Økte restanser i 2015 må ses på bakgrunn av at sakstilgangen fortsetter å øke.

Saksbehandlingstid

Omlagging av statistikkføringa i DA i 2014 har medført at en nå ikke har grunnlag for å beregne eksakt gjennomsnittsalder for slutta saker og saksbehandlingstid. En har imidlertid beregnet disse faktorene for 2015, men tar et visst forbehold pga. at definisjonen for saksbehandlingstid ble endret for saker krevd etter 1.1.2014. Tallene for 2015 er derfor tilnærmet korrekte. En gjennomsnittsberegning for saker krevd før 1.1.2014 og saker krevd etter denne dato, viser at gjennomsnittsalder for slutta saker var 17,3 mnd., mens saksbehandlingstiden var 12,1 mnd. Legger en gjeldende definisjon for saksbehandlingstid for saker krevd etter 1.1.2014 til grunn, kan en anslå at saksbehandlingstiden ligger om lag midt mellom disse tallene, dvs. på ca. 15 måneder. Eksakte tall vil en imidlertid først få når alle saker krevd før 1.1.2014 er avsluttet.

Jordskifteoverrettene

Dette er siste år med spesifikk statistikk for jordskifteoverrettene da disse ble integrert i lagmannsrettene fra årsskiftet 2015/2016.

Jordskifteoverrettene avsluttet 52 saker i 2015 mot 56 saker i 2014. Det kom inn 54 nye saker (62) mens det ved årsskiftet forelå 49 saker (47) til behandling. De foreliggende sakene ved årsskiftet overføres til behandling i lagmannsrettene.

Gjennomsnittsalderen for slutta saker var i 2015 13 måneder (9). Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 3,5 måneder mot 4,1 måneder i 2014. Saksavvikling og saksbehandlingstid i jordskifteoverrettene var også i 2015 tilfredsstillende, og jordskifteoverrettene må anses å være à jour med så vidt få foreliggende saker.

FAKTA Noen sentrale tall fra statistikken for slutta saker

	2014	2015
Antall slutta saker	1571	1494
Antall parter i sakene	11 998	12 011
Antall rettstvister	1232	1241
Antall rettsfastsettende vedtak	4259	5960
Antall innmålte grensepunkt	20 579	29 820
Skifta areal (daa.)	107 967	249 928
Merka grenser (km.)	2308	3164
Behandla private veger (km.)	529	512
Elvestrekning (km.)	47	43

Domstolenes samfunnsoppdrag

Et sentralt element i domstolenes idé- og verdigrunnlag er effektivitet, hvor domstolene både «skal ha en forsvarlig og effektiv saksavvikling» og «til enhver tid ha rutiner og arbeidsformer som sikrer en god og effektiv ressursutnyttelse». Fra Stortinget ble dette konkretisert i St.prp. 1 (1990–1991) gjennom et sett med mål for saksbehandlingstider knyttet til ulike sakstyper.

På de foregående sidene er det redegjort for hovedtall knyttet til saksavviklingen i 2015 for domstolene i førsteinstans, domstolene i andreinstans og for jordskiftedomstolene. Det har de senere år vært en generell vekst i antallet innkomne saker i de fleste sakstyper til norske domstoler. Dette har skjedd i en periode hvor ting- og lagmannsrettene har manglet betydelige stillingsressurser.

Domstolene utnytter sine tilgjengelige ressurser på en god måte, og har, til tross for kun mindre bemannings-

styrkinger de siste årene, klart å møte veksten i antall innkomne saker med en økning i antall avgjorte saker. Sett i forhold til Stortingets mål har saksavviklingstiden vært for lang, spesielt i lagmannsrettene, men er nå også økende i tviste- og meddomsrettssaker i tingrettene.

I de senere år har blant annet innføringen av nye IKT-systemer og målrettet kompetansearbeid bidratt til en produktivtetsvekst som vil videreføres i årene fremover. Domstolene arbeider godt og effektivt under de gjeldende rammebetingelsene, men vi må likevel anta at et visst antall domstoler heller ikke i årene fremover kan nå målene for saksavviklingstid uten en betydelig styrking av kapasiteten. Dette vil fortsatt representere en utfordring når domstolene skal løse den delen av sitt samfunnsoppdrag som er knyttet til en effektiv saksavvikling.

Tilsynsutvalget for dommere

Tilsynsutvalget for dommere (TU) er et frittstående og uavhengig disiplinærorgan. Ordningen omfatter alle fagdommere i tingrettene, lagmannsrettene, Høyesterett og jordskiftedommerne. Også midlertidige dommere, dommerfullmektiger og jordskiftedommerfullmektiger omfattes av ordningen.

TU består av fem medlemmer med personlige varamedlemmer: To dommere ved de alminnelige domstolene, en jordskiftedommer (som tiltrer når det blir behandlet en sak fra jordskiftedomstolene), to representanter for allmennheten og en advokat. Medlemmene oppnevnes av Kongen i statsråd. Sekretariatet for TU er lokalisert i DA.

Tilsynsutvalget kan etter klage eller på eget initiativ vedtak disiplinærtiltak dersom en dommer går ut over de pliktene stillingen medfører, eller opptrer i strid med god dommerskikk. Det er to former for disiplinærtiltak; advarsel og kritikk.

Klagesaker i 2015

I 2015 mottok Tilsynsutvalget 109 klagesaker og en søksmålsak. Av disse var 6 klager rettet mot dommere i jordskiftedomstolene. Det ble truffet i alt 129 vedtak i 2015, hvorav 75 vedtak ble truffet av utvalgets leder eller annet medlem etter delegering. 54 vedtak ble truffet av et samlet utvalg.

54 klager ble realitetsbehandlet i 2015. Samtlige klager gjaldt forhold i tjenesten: 37 klager gjaldt dommeratferd og 11 klager gjaldt sen saksbehandling. En og samme klage kan gjelde flere forhold. Det ble gitt disiplinæraksjon i 4 tilfeller, alle i form av kritikk. 5 saker har blitt avsluttet på andre måter.

Tilsynsutvalget gjennomførte 5 ordinære og 2 ekstraordinære møter i 2014.

TILSYNSUTVALGET 2002–2015

I løpet av 2002-2015 har Tilsynsutvalget mottatt 1460 klagesaker. Det er totalt truffet 1437 vedtak, hvorav 711 er avvisningsvedtak. 630 saker er realitetsbehandlet av et samlet utvalg. De resterende sakene er avsluttet på annen måte, vanligvis ved at klagen er trukket eller bortfalt av andre grunner. Tilsynsutvalget har truffet vedtak om disiplinærtiltak i totalt 70 saker, og i seks av disse sakene er det gitt advarsel. Antallet klager har variert en del fra år til år med 66 klager i 2003 (som det laveste) og 176 klager i 2011 (som det høyeste). Det er først og fremst partene i saken som klager (vanligvis over 90 prosent).

Et utviklingstrekk i denne perioden er at antall klager har stabilisert seg på høyere nivå enn tidligere. En grunn til dette kan være at klageordningen har blitt bedre kjent hos parter, advokater og andre. Et annet utviklingstrekk er at utvalget i stadig flere saker avgir uttalelser om god dommerskikk, uten at det treffes vedtak om disiplinærtiltak. Dette er i samsvar med forarbeidenes forutsetning om at Tilsynsutvalget skal utvikle retningslinjer for hva som anses som «god dommerskikk».

Medlemmer i Tilsynsutvalget for dommere:

- Sorenskriver Unni Sandbukt, Nord-Troms tingrett, leder (Tingrettsdommer Ragnhild Olsnes, Stavanger tingrett)
- Lagdommer Randi Grøndalen, Frostating lagmannsrett (Lagdommer Bjørn Eirik Hansen, Eidsivating lagmannsrett)
- Jordskifterettsleder Trond Berge, Sør-Rogaland jordskifterett (Jordskifterettsleder Liv Oddveig Nergaard, Nord-Troms jordskifterett)
- Professor Svein J. Magnussen, Psykologisk inst. Universitetet i Oslo (Regiondirektør Gerd Ingunn Opdal, Etne)
- Direktør Turid Ellingsen, Tyrstrand (Rådmann Bitten Sveri, Nittedal kommune)
- Advokat Jeppe Normann, Vette (Advokat Bjørn Hübert Senum, Kristiansand)

Innstillingsrådet for dommere

Innstillingsrådet for dommere er et frittstående organ på syv personer, oppnevnt av Kongen i statsråd, jf. domstoloven § 55a.

Innstillingsrådet for dommere skal medvirke til at dommere blir utnevnt på bakgrunn av faglig kompetanse og personlige egenskaper, i forhold til domstolens behov og domstolovens formelle krav. Domstoladministrasjonen deltar i Innstillingsrådet sine møter og intervju, og er sekretariat for utlysningen av ledige stillinger og administrasjonen av søkermassen. Domstoladministrasjonen ivaretar arbeidsgiverfunksjonen i rekrutteringsprosessen, og er dessuten kontaktpunkt mellom Innstillingsrådet for dommere og Justisdepartementet.

Innstillingsrådets medlemmer 2015			
Navn/tittel	Verv Innstillingsråd	Periode 1	Periode 2
Yngve Svendsen, Sorenskriver	Leder	01.11.10-31.10.14	01.11.14-31.10.18
Maren-Elisabet Nilsen-Nygaard, Tingrettsdommer	Personlig varamedlem for Svendsen	01.01.12-31.12.15	01.01.16-31.12.19
Berit Sollie, Konstorsjef	Medlem	01.11.14-30.10.18	
Anne Bergit Jørgensen, Ass. Fakultetsdirektør/Personalrådgiver	Personlig varamedlem for Sollie	01.09.13-31.08.17	
Bjørn Harald Borg, Advokat	Medlem	01.11.08-31.10.12	01.11.12-31.10.16
Tore Skåltveit, Advokat	Personlig varamedlem for Borg	01.09.13-31.12.15	
Ellen Meinich Martens Tingrettsdommer	Medlem	01.11.10-31.10.14	01.11.14-31.10.18
Ivar K. Iversen, Sorenskriver	Personlig varamedlem for Martens	01.09.13-31.08.17	
Bjørn Goksøy, Pensjonist	Medlem	01.11.08-31.10.12	01.11.12-31.10.16
Øystein Lorentzen, IT-sjef	Personlig varamedlem for Goksøy	25.03.11-24.03.15	25.03.15.-24.03.19
Tonje Fisknes, Lagdommer	Medlem (nestleder)	01.11.12-31.10.16	
Jarle Golten Smørdal, Lagdommer	Personlig varamedlem for Fisknes	01.11.12-31.10.16	
Gunnar Kjønneøy	Medlem	01.11.14-31.10.18	
Cathrine Tørum	Personlig varamedlem for Kjønneøy	04.11.15-03.11.19	
Ivar Øygard	Medlem	01.01.10-31.12.13	01.01.13-31.12.17
Ragnhild Sæhlie Jetlund	Personlig varamedlem for Øygard	01.01.14-31.12.17	
Irene Runningen	Medlem	01.11.12-31.10.16	
Øystein Jakob Bjerva	Personlig varamedlem for Runningen	01.01.14-31.12.17	

Innstillingsrådet, div. statistikk for de alminnelige domstoler for 2010–2015	
	2015
Utnevnte, alminnelige domstoler:	
Antall utnevnte, totalt	43
Antall utnevnte domstolledere	1
Antall, utnevnte totalt i 1. instans, ekskl domstolleder	33
Antall, utnevnte totalt i 2. instans, ekskl domstolleder	8
Antall, utnevnte totalt i Høyesterett	1
Gjennomsnittsalder ved utnevning	44
Kvinneandel blant alle utnevnte	33%
Kvinneandel blant utnevnte domstolledere	0%
Yrke ved utnevning:	
Fra dommerembete (fast eller konstituert)	33%
Privat advokat	56%
Påtalemyndighet	0%
Øvrige offentlige stillinger	12%
Annen bakgrunn (privat sektor, ikke advokat)	0%
Søkermasse (inklusive konstitusjoner):	
Antall søknader totalt	557
Gj.sn. antall søkere pr. stilling, totalt	10,5
Maks. antall søkere på en stilling, utenom domstollederstilling	59
Min. antall søkere på en stilling, utenom domstollederstilling	3
Kvinneandel blant alle søkere, totalt	41%
Antall søknader totalt vedr. domstolleder	6
Gj.sn. antall søkere pr. domstollederstilling	6,0
Maks. antall søkere pr. domstollederstilling	6
Min. antall søkere vedr. domstollederstilling	6
Kvinneandel blant søkere vedr. domstolleder	17%
Antall gjennomførte intervjuer totalt	220
Andel søkere intervjuet, gj.snitt	39%

Innstillingsrådet, div. statistikk for jordskiftedomstolene for 2010–2015	
	2015
Utnevnte, jordskiftedomstolene:	
Antall, utnevnte totalt i jordskiftedomstolen	2
Antall utnevnte domstolledere	0
Antall, utnevnte totalt i jordskiftedomstolen, ekskl domstolleder	2
Gjennomsnittsalder ved utnevning	38
Kvinneandel blant alle utnevnte	50%
Kvinneandel blant alle utnevnte domstolledere	0%
Yrke ved utnevning:	
Fra jordskiftedommerembete (fast eller konstituert)	50%
Jordskiftedommerfullmektig (tidl. overingeniør med løyve)	0%
Øvrige offentlige stillinger	50%
Annen bakgrunn (privat sektor)	0%
Søkermasse (inklusive konstitusjoner):	
Antall søknader totalt	3
Gj.sn. antall søkere pr. stilling, totalt	1,0
Maks. antall søkere på en stilling, utenom domstollederstilling	3
Min. antall søkere på en stilling, utenom domstollederstilling	0
Kvinneandel blant alle søkere, totalt	33%
Antall søknader totalt vedr. jordskifterettsleder	0
Gj.sn. antall søkere pr. domstollederstilling	0,0
Maks. antall søkere pr. domstollederstilling	0
Min. antall søkere vedr. domstollederstilling	0
Kvinneandel blant søkere vedr. domstolleder	0%
Antall gjennomførte intervjuer totalt	3
Andel søkere intervjuet, gj.snitt	100%

Sidegjeremålsregisteret for dommarar

Eit offentleg register over dommarane sine sidegjeremål blei oppretta 1. mars 2003. Tilliten til domstolane er avhengig av at det ikkje kan stillast spørsmål ved sjølvstendet og integriteten til dommarane.

Registeret inneheld opplysingar om dommarane sine sidegjeremål, investeringar over NOK 200.000 eller 10 prosent eigardel i selskap. I tillegg kjem siste stilling før vedkomande vart utnemnt til dommar.

Bestemmingane omfattar både faste og mellombelse dommarar i dei alminnelege domstolane og jordskiftedomstolane, medrekna dommarfullmektigar og avdelingsingeniørar med allment løyve.

Sidegjeremål er etter domstolova medlemskap, verv eller andre engasjement i eller for organisasjonar, foretak, foreiningar eller organ for stat, fylkeskommune eller kommune.

Utgangspunktet for bestemminga er at alle sidegjeremål skal registrerast, med unntak av medlemskap i politiske parti, trussamfunn, interesseorganisasjonar og ideelle foreiningar. Verv i ideelle foreiningar med mindre enn 100 medlemar, og dessutan enkeltstående foredrag og liknande, er også unntatte frå registrering. Sidegjeremål skal registrerast snarast råd og seinest innan ein månad etter at ein tok det på seg.

DA har godkjenningssmyndigheit, men har delegert godkjenning med unntak av næringsverksemd og granskning til den enkelte domstolleiar. For dommarar i Høgsterett er godkjenningssmyndigheita etter lova lagt til Høgsterettsjustitiarius.

For dommarar ved dei alminnelege domstolane ligg registeret på www.domstol.no, medan det for jordskiftedommarar ligg på www.jordskifte.no.

Registeret inneheld følgjande opplysingar;

- Dommaren sin tittel, namn og domstolstilknytning
- kva gjeremålet inneber
- kven som eventuelt er oppdragsgjevar
- tidspunktet for og varigheita av sidegjeremålet, og
- om dommaren mottek godtgjersle

Høy tiltro til domstolene

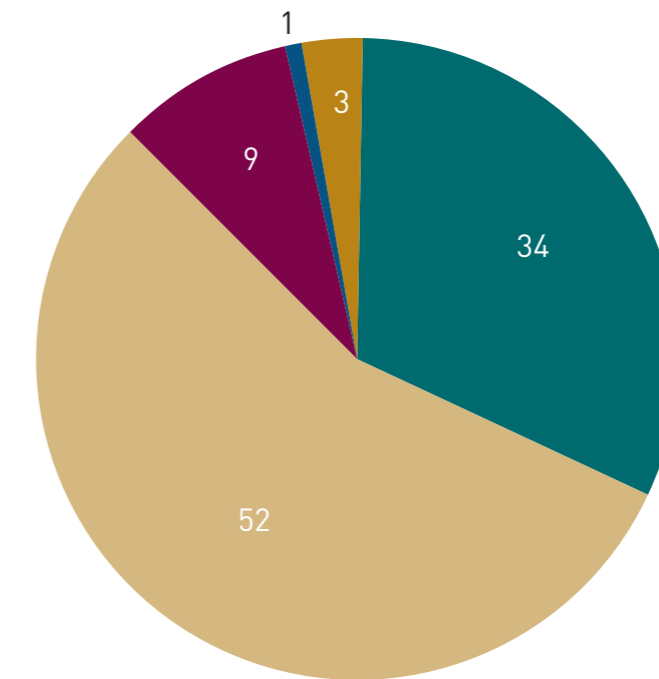
Hvert år måler Ipsos på oppdrag av Domstoladministrasjonen tiltroen til domstolene og tre andre sentrale samfunnsinstitusjoner. Årets undersøkelse viser at en nedgang på fire prosent blant de som har ganske stor tiltro til domstolene. Samtidig er det rekordmange, 34 prosent, som sier at de har svært stor tiltro til domstolene. Det er tre ganger så mange som for ti år siden.

Flere menn (37 prosent) har svært stor tiltro til domstolene enn kvinner (31 prosent). Den yngste aldersgruppen, 15-24 år, har høyest andel med svært stor tiltro til domstolene som den yngste, fra 15-24 år. Geografisk kommer domstolene best ut i Oslo.

De med høyere inntekt, over 800 000 kroner i året per husstand, har også større tiltro til domstolene enn de med lavere inntekt. På samme måte indikerer en høyere slutført utdanning at man er mer positive til domstolene, i følge undersøkelsen.

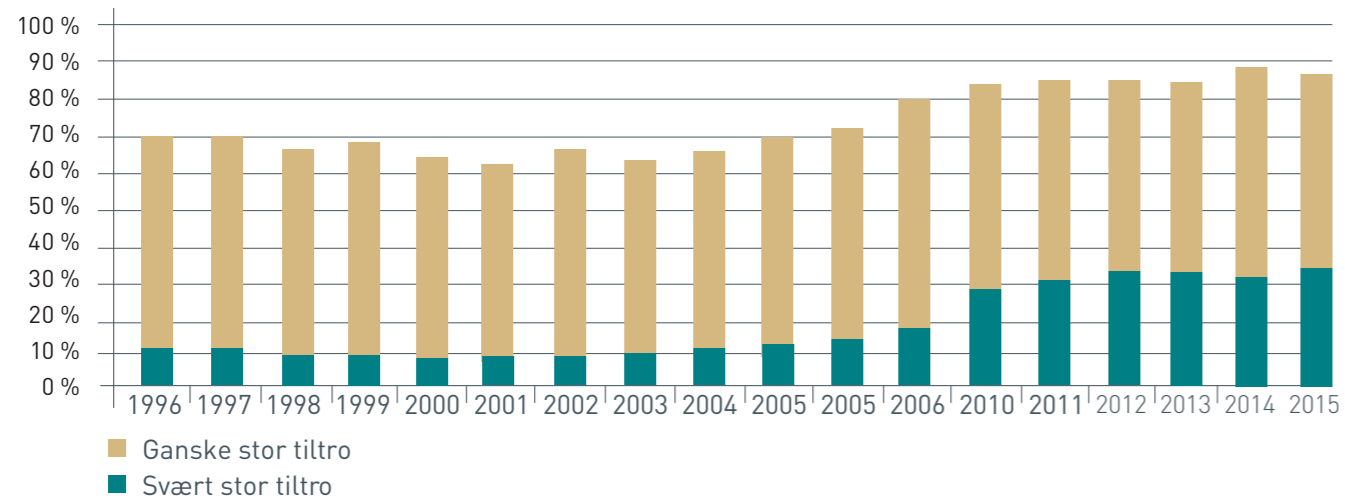
Undersøkelsen bygger på intervjuer med 1012 innbyggere og blir tatt opp i november hvert år.

Tiltro til domstolene 2015

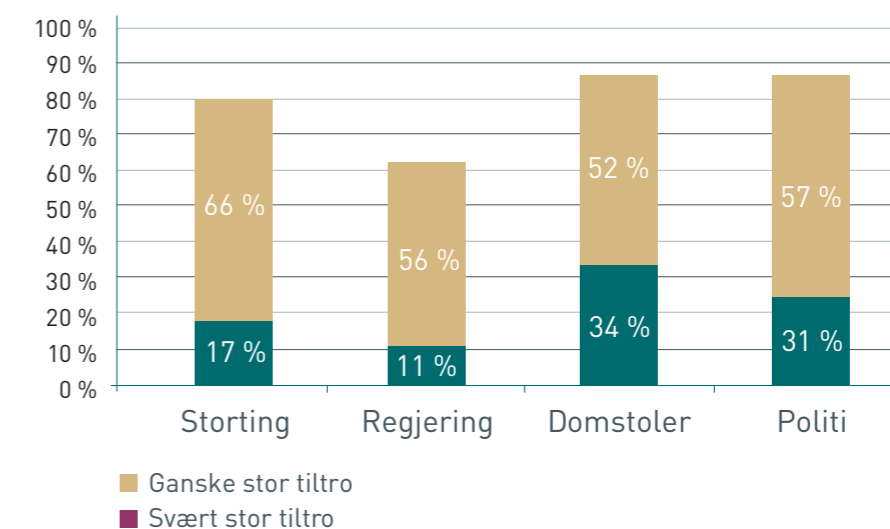

■ Svært stor tiltro ■ Ganske stor tiltro ■ Liten tiltro
 ■ Ingen tiltro ■ Vet ikke/ubesvart

Tiltro til domstolene 1996–2015

Tiltro til utvalgte institusjoner 2015

Undersøkelsen er utført av Ipsos MMI på oppdrag av Domstoladministrasjonen. 1002 personer er intervjuet i begynnelsen av november 2012. I årene 2007-2009 ble undersøkelsen ikke gjennomført i samme form.

DEL III SENTRALE AKTIVITETER I ÅRET

Organisasjonsutvikling, lederutvikling, mentorordning

Det pågår kontinuerlig utviklingsarbeid for å sikre en effektiv ressursutnyttning og høy kvalitet på det arbeidet som utføres i domstolene. Kjerneområdene for utviklingsarbeidet er organisasjonsutvikling, lederutvikling og lederstøtte.

DA har etablert en stadig mer systematisert lederdialog mellom DA og den enkelte domstolleder. Lederdialogen er en integrert del av styringsdialogen mellom DA og domstolleder, og bidrar til å sikre en mer systematisk dialog om forhold knyttet til lederfunksjonen i domstolen og den enkelte leders utøvelse av ledelse.

Det er etablert dialogmøter der viktige og prinsipielle problemstillinger diskuteres med lederne i de alminnelige domstolene og jordskiftedomstolene.

De mest sentrale temaene i 2015 har vært digitale domstoler, struktur, budsjett og budsjettprosess.

I 2015 ble det gjennomført i alt sju lederfora; to dialogmøter i februar med henholdsvis domstollederne i lagmannsrettene og de tolv største førsteinstansdomstolene, og fem dialogmøter i oktober. I oktober er det lederforum 1 og 2 med domstolledere og administrasjonssjefer i lagmannsrettene og de tolv største tingrettene. De tre øvrige lederforaene er med domstollederne i jordskiftedomstolene og de små og mellomstore førsteinstansdomstolene. Fra DA deltar styreleder, direktør og ledergruppen.

For å møte utfordringer knyttet til økt teknologisk anvendelse og digitalisering, spørsmål om domstolsstruktur og en strammere budsjettsituasjon, er det i 2015 fokusert på hvordan domstolenes endringskapasitet skal kunne økes. DA har deltatt på nettverksmøter og samlinger for grupper av domstolledere der ledelse og gjennomføring av endringer har vært tema.

Det ble i 2015 igangsatt nytt grunnleggende lederutviklingsprogram for de seneste utnevnte domstollederne. Programmet går over fire samlinger, hvorav den første ble gjennomført i 2015, de to neste gjennomføres i 2016, og den fjerde gjennomføres i 2017.

DA støtter utvikling av ledelse i domstolene generelt, og særlig utvikling av ledergrupper og -team. Dette omfatter faglig så vel som økonomisk støtte. Det har vært god interesse fra domstolene, og flere domstoler søkte, og fikk støtte til slik lokal utvikling. DA ønsker å stimulere domstolene til fortsatt utviklingsarbeid innenfor ledelse, og

domstolene kan gjøre bruk av gjeldende rammeavtale for lederutvikling dersom det vurderes som hensiktsmessig.

Det gjennomføres også besøk eller samtaler med alle nye ledere i løpet av de første månedene etter tiltredelse.

DA bistår domstollederne med veiledning og rådgivning i prosesser som gjennomføres i egen domstol, og domstollederne kan også gjøre bruk av eksterne veiledere etter behov.

Nyutnevnte domstolledere får tilbud om en mentor som vil bistå dem i det første året de er domstolledere. Mentorene er erfarne domstolledere som ønsker å bidra med sin kompetanse og erfaring overfor nyutnevnte kolleger. Til sammen er det siden oppstarten av ordningen etablert nærmere 30 mentorpar i domstolene.

Antall ansatte i domstolene og Domstoladministrasjonen (DA)

Stillingstype	Totalt antall	Totalt årsverk	Kvinner		Menn	
			Antall	Årsverk	Antall	Årsverk
Høyesterett - dommer	20	20,0	7	7,0	13	13,0
Høyesterett - utreder	23	23,0	17	17,0	6	6,0
Høyesterett - adm.personale	17	18,1	12	11,8	5	6,3
Lagmannsrett - dommer	158	154,0	60	57,2	98	96,8
Lagmannsrett - adm.personale	115	109,7	100	95,1	15	14,6
Tingrett - dommer	378	375,3	157	156,0	221	219,3
Tingrett - dommerfullmektig	137	137,0	81	81,0	56	56,0
Tingrett - adm.personale	726	683,9	641	601,3	85	82,6
Jordskifteoverrett - dommer	4	4,0	1	1,0	3	3,0
Jordskifteoverrett - ingeniør	4	4,0	2	2,0	2	2,0
Jordskifteoverrett - adm.personale	4	3,8	4	3,8	0	0,0
Jordskifterett - dommer	86	85,3	12	12,0	74	73,3
Jordskifterett - ingeniør	92	90,8	18	17,5	74	73,3
Jordskifterett - jordskiftedommerfullmektig	4	4,0	2	2,0	2	2,0
Jordskifterett - adm.personale	54	51,2	53	50,5	1	0,7
Utmarksdomstolen for Finnmark	1	1,0	0	0,0	1	1,0
Finnmarkskommisjonen	8	7,4	5	4,8	3	2,6
Domstoladministrasjonen	86	85,1	40	40,0	46	45,1
Sum	1917	1857,6	1212	1160,0	705	697,6

Kvalitet

Kvalitets- og kompetansearbeid

Et godt kvalitets- og kompetansearbeid forutsetter en systematisk og grundig tilnærming. "Føring og prioriteringer for kompetanseløpene" danner grunnlaget for kompetanse- og kvalitetsarbeidet. For å sikre at man treffer reelle behov, er det avgjørende for DA å kommunisere godt med domstolene. I arbeidet med å utvikle målrettede kompetansetiltak, er planlagt læringsutbytte avgjørende for valg og prioriteringer som gjøres. Tiltakene skal oppleves som utbytterike, utviklende og relevante i forhold til de arbeidsoppgaver medarbeideren skal utføre i domstolen. Hensiktsmessige og varierte læringsmetoder skal bidra til å oppnå dette. Etter gjennomførte tiltak danner evaluering og tilbakemeldinger fra deltakere en del av grunnlaget for videre arbeid og utvikling.

BRUKERMEDVIRKNING

Samarbeidsrådene for domstolene og DA

Samarbeidsrådene skal i henhold til Hovedavtalen i Staten sikres brukermedvirkning gjennom informasjon, drøftinger og forhandlinger. I 2015 har disse organene blitt holdt orientert om både utviklingsarbeid og ordinær aktivitet innenfor kompetanse- og kvalitetsområdet.

To kompetansekomitéer

Ved inngangen til 2015 ble brukermedvirkningen i kompetansearbeidet omorganisert. Rådet for kompetanseutvikling og de seks faggruppene ble lagt ned og erstattet av to kompetansekomitéer; Kompetansekomitéen for dømmende funksjoner og Kompetansekomitéen for administrative og tekniske funksjoner. Medlemmene i de respektive komitéene ble valgt ut etter en søknads- og utvelgelsesprosess hvor også representantene i arbeidslivet, dommerfullmektiggruppen og Dommerforeningen deltok. Begge komitéene jobber i tråd med hvert sitt mandat, utformet i samarbeid mellom DA, samarbeidsrådene og Dommerforeningen og vedtatt av DAs direktør. Flere av medlemmene i komitéene er delvis frikjøpt for å bidra i kompetansearbeidet.

KOMPETANSEKOMITÉEN FOR DØMMENDE FUNKSJONER

«Føring og prioriteringer for kompetanseløpene» og det til enhver tid vedtatte budsjett er rammefaktorer for komitéen. Komitéen skal jobbe aktivt for å

- sikre høy kvalitet på domstolenes avgjørelser og øvrig dommerarbeid gjennom høy faglig kvalitet hos dommerne og dommerfullmektigene;
- sikre at dommere og dommerfullmektiger har nødvendig kompetanse knyttet til dommerrollen;
- sikre at det tilbys adekvate og målrettede kompetanse-

tiltak i forhold til kartlagte behov, samfunnsutviklingen og etterspørselen fra dommerne og dommerfullmektigene;

- stimulere til faglig utvikling blant dommerne og dommerfullmektiger

Komitéen har følgende medlemmer:

- **Vegard Sunde** – sorenskriver Glåmdal tingrett (leder av komitéen)
- **Ragnhild Noer** – dommer Høyesterett
- **Ragnhild Vada** – dommer Inntrøndelag tingrett
- **Cecilie B. Østensen** – lagmann Borgarting lagmannsrett
- **Axel Bjørklid** – jordskiftedommer Sunnmøre jordskifterett
- **Hilde Ruus** – dommerfullmektig Bergen tingrett

DA har det overordnede ansvar for kompetansearbeidet i domstolene, og komitéen utvikler og gjennomfører kompetansetiltak i samarbeid med DAs enhet for kompetanseutvikling. I 2015 hadde komitéen fire møter. I tillegg har det vært møtevirksomhet for enkeltmedlemmer knyttet til utvikling av konkrete kompetanseaktiviteter.

KOMPETANSEKOMITÉEN FOR ADMINISTRATIVE OG TEKNISKE FUNKSJONER

Også for denne komitéen er rammefaktorene for arbeidet «Føring og prioriteringer for kompetanseløpene» og det til enhver tid vedtatte budsjett. Komitéen skal jobbe aktivt for å

- sikre at administrative og tekniske medarbeidere i norske domstoler og Domstoladministrasjonen har nødvendig og riktig kompetanse
- sikre at det tilbys adekvate og målrettede kompetansetiltak i forhold til kartlagte behov, samfunnsutviklingen og den til enhver tid gjeldende ressursituasjon

Komitéen har følgende medlemmer:

- **Terje Mowatt** – sorenskriver Fjordane tingrett (leder av komitéen)
- **Bente Elverum** – seksjonssjef Sør-Trøndelag tingrett
- **Hilde J. Hanssen** – rådgiver Hålogaland lagmannsrett
- **Ragnhild S. Jetlund** – jordskifterettsleder Akershus og Oslo jordskifterett
- **Merete Ekerhaugen** – førstekonsulent Vestoppland og Sør-Gudbrandsdal jordskifterett
- **Arnulf Sørum** – overingeniør Nord-Troms jordskifterett
- **Ingrid Olsen** – seniorrådgiver i DA (OPE)
- **Marianne Schaanning** – seniorrådgiver i DA (IKT)
- **Gunnar Kvitsand** – seniorrådgiver i DA (ØKE)

I 2015 hadde komitéen fire møter. I tillegg har det vært møtevirksomhet for enkeltmedlemmer knyttet til utvikling av konkrete aktiviteter. I et kost/nytte-perspektiv, utvikler komitéen tiltak på tvers av medarbeidergrupper og domstoler (saksbehandlere/ingeniører og alminnelige domstoler/

jordskiftedomstoler) der det er hensiktsmessig. Alt arbeid er et samarbeid mellom komitéen og DAs enhet for kompetanseutvikling.

Utvalg for faglitteratur og elektroniske rettskilder

Utvalget ble opprettet i 2011 og har nå virket i 5 år. Utvalgets oppgave er å sikre domstolenes behov for litteratur og elektroniske rettskilder. Dette gjøres ved abonnement på elektroniske rettskilder med tilgang for alle dommere, innkjøp av enkelte sentrale bøker til alle dommere og innkjøp av juridisk litteratur til alle domstoler.

Utvalget har i 2015 hatt følgende medlemmer:

- **Fredrik Charlo Borchsenius**, lagdommer i Borgarting lagmannsrett, leder
- **Peter Sellæg**, tingrettsdommer i Salten tingrett
- **Hilde Foyn Brun**, tingrettsdommer i Oslo tingrett
- **Erik Nord**, jordskiftedommer i Nedre Telemark jordskifterett

Frøydis Brænd, bibliotekar i Borgarting, og Liv Indregård, bibliotekar i Oslo tingrett, deltar også i arbeidet. Terje Karterud, seniorrådgiver i DA, er utvalgets sekretær.

Borchsenius ble oppnevnt som leder ved oppstarten i 2011 og er nå gjenoppnevnt for fire år.

Utvalget hadde tre møter i løpet av 2015, hvorav ett av møtene var med representanter for forlagene og ett av møtene var med Kari Berget, avdelingsdirektør i DAs enhet for kompetanseutvikling og Hilde Ruus, medlem i Kompetansekomitéen for dømmende funksjoner. Utover disse tre møtene har det vært omfattende kontakt mellom medlemmene pr e-post.

Stipendutvalget

Det er en føring for kompetansearbeidet at det skal legges til rette for lokale og regionale aktiviteter. Slike aktiviteter er viktige supplement til de sentrale tiltakene i regi av DA. Domstoler kan således søke om økonomisk støtte til gjennomføring av tiltak lokalt/regionalt. Tiltakene forutsettes å ha et faglig fokus, og planlagt læringsutbytte må inngå i søknaden.

Stipendutvalget som avgjør søknadene, i samarbeid med DA, består av:

- Leder av Kompetansekomitéen for dømmende funksjoner, sorenskriver Vegard Sunde
- Leder av Kompetansekomitéen for administrative og tekniske funksjoner, sorenskriver Terje Mowatt
- Medlem i Kompetansekomitéen for administrative og tekniske funksjoner, seksjonssjef Bente Elverum

Også i 2015 har domstolenes eget arbeid med kompetanseutvikling vært stor. Flere domstoler har utarbeidet egne kompetanseplaner/opplæringsplaner, og mange til-

tak er gjennomført. Det er gitt økonomisk støtte til både individuelle tiltak, til kurs i regi av Juristenes utdanningscenter (JUS) og til lokale og regionale kompetansetiltak som konferanser, seminarer, kurs og studieturer.

Studiepermisjonsutvalget

I januar 2015 trådte den nye studiepermisjonsordningen for dommere i alminnelige domstoler og dommere i jordskiftedomstoler i kraft. Ordningen innebærer at dommere får en måneds studiepermisjon hvert fjerde år. Det er begrensede ressurser til å understøtte ordningen. For dommere i de alminnelige domstoler, er det imidlertid anledning til å søke om støtte til merutgifter knyttet til studiepermisjonen. Sorenskriver Vegard Sunde, tingrettsdommer Ragnhild Vada og lagmann Cecilie Østensen Berglund, alle fra Kompetansekomitéen for dømmende funksjoner, vurderer søknadene i samarbeid med DA. I 2015 ble det også lagt til rette for å dele tips og idéer knyttet til studiepermisjon i fanen Idébank under sidene om Studiepermisjon i Kompetanseportalen.

KvalitetsRammeverket for UTvikling (KRUT)

Prosjektet «Kvalitetsutvikling i domstolene - Implementering av KRUT» startet i oktober 2014 og har pågått ut 2015. Prosjektet er en videreføring av «Kvalitetsprosjektet» (2013). I løpet av 2014-2015 har KRUT vært prøvd ut i fire pilotdomstoler. I tillegg har fire andre domstoler benyttet deler av rammeverket i sitt virksomhetsarbeid. Prosjektet har stimulert til systematisk kvalitetsutvikling gjennom å ta i bruk KRUT. Med bakgrunn i dette skal prosjektet foreslå fremtidig forvaltning og videreutvikling av kvalitetsarbeidet i domstolene og DA.

Av annet kvalitetsarbeid kan nevnes følgende:

- Dreiebok for store straffesaker
- Mandat er gitt. Arbeidet er igangsatt, men ikke ferdigstilt.
- Klart språk i avgjørelser
- Arbeidet ble ferdigstilt i 2015.

Eksterne samarbeidsaktører

Også i 2015 har mange aktører utenfor domstolene vært involvert i kompetanse- og kvalitetsarbeidet. Det har vært utviklet og gjennomført tiltak i samarbeid med blant annet Juristenes utdanningscenter (JUS), Advokatforeningen, Norsk Psykologforening og Kriminalomsorgen. DA samarbeider i tillegg med Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD). Det har vært lagt økt vekt på kontakt med universitets- og høyskolemiljøene.

I forbindelse med fokuset på varierte læringsmetoder, herunder digital læring, inngikk DA i 2015 en avtale med programvareselskapet Inspira AS. DA arbeider med digital læring og vil etter hvert kunne tilby nettbaserte kompetansetiltak for medarbeidere i domstolene og DA. For øvrig er samarbeidet med filmselskapet She-

riff film i Oslo opprettholdt, og kommunikasjonsfirmaet Mannsverk har vært utviklingspartner i flere sammenhenger i kompetansearbeidet.

SATSNINGSOMRÅDER OG TILTAK I 2015

Det har over år vært jobbet med utvikling av kompetanseløp for ulike medarbeidergrupper i domstolene. I 2015 ble løpene implementert. Kompetanseløpene består av en introduksjonsfase og en videreutviklingsfase. Det er lagt opp til at mye av kompetansehevingen i introduksjonsfasen skal skje lokalt i domstolene. I den forbindelse er det utviklet maler og verktøy til bruk for domstolleder. Disse finnes på Kompetanseportalen på intranett. For dommere er tidligere startkurs videreutviklet og heter nå introduksjonsprogram. Disse gjennomføres i regi av DA og Kompetansekomiteén for dømmende funksjoner. I videreutviklingsfasen har det vært et uttalt mål å nå flere dommere. Det tilbys derfor ikke lenger en rekke ulike seminarer med ulike tema, men et årlig dommerseminar med en forventning om deltakelse. I 2015 var deltagelsen på 84 %. For saksbehandlere tilbys det fortsatt flere enkeltstående seminarer. Justina er lagt på is i påvente av utviklingen av Nye Justina. Nye Justina skal være et tilbud også for saksbehandlere i jordskiftedomstolene.

Implementeringen av kompetanseløpene har hatt betydning for både satsningsområder, innhold, omfang og form på kompetanseaktivitetene i 2015. I tillegg har kompetanseaktivitetene i 2015 vært preget av lovendringer med påfølgende behov for kompetanseheving. Satsningsområder i 2015 var:

- Introduksjonsprogram for nye dommere
- Introduksjonsprogram for nye dommerfullmektiger
- Introduksjonsprogram for nye ledere
- Lederutvikling
- Dommerseminaret
- Nytt i ny straffelov
- Ny jordskiftelov
- Kollegaveiledning
- Trening av gruppeledere
- Fagseminarer for saksbehandlere
- Konsepter utviklet sentralt til bruk lokalt/regionalt

Generelt for alle kompetanseaktivitetene er det nå et større fokus på rollen og håndverket for den enkelte medarbeiderkategori, og mindre på det juridiskfaglige. Det er større fokus på å gjøre, øve og diskutere fremfor å være passiv lytter og taus mottaker av formidling av kunnskap. Unntaket i 2015 var seminarrekken Nytt i ny straffelov som i var rene forelesninger. Dommere som ønsker rene fagkurs, får dette gjennom deltakelse på JUS-kurs.

Dommerseminaret 2015

Seminaret ble gjennomført for dommere i alminnelige domstoler over 2 dager på 6 ulike steder. På dag 1 sto dagsaktuelle temaer om bl.a. bruk av sakkyndige, språk i domskrivning og tilregnelighetsutvalgets rapport om rettspsykiatri på agendaen. På dag 2 kunne dommerne velge mellom sesjonene Praktisk bevishåndtering i straffesaker, Etske dilemmaer i dommerens hverdag og Dommer i et flerkulturelt samfunn. 84 % av alle dommere deltok, og tilbakemeldingene var svært gode.

Nytt i ny straffelov

Ny straffelov trådte i kraft 1.oktober 2015. I den forbindelse gjennomførte DA, i samarbeid med JUS, 25 ulike seminarer i det ganske land våren 2015. Til sammen deltok 2200 dommere og jurister for øvrig på seminarene.

Ny jordskiftelov

For medarbeidere i jordskiftedomstolene ble implementeringen av kompetanseløpene satt på vent til 2016. Årsaken var fokuset på behovet for kompetansehevende tiltak knyttet til den nye jordskifteloven som trådte i kraft 1.januar 2016, herunder også nytt saksbehandlingssystem og ny ankeordning. Samtlige medarbeidere i jordskiftedomstolen deltok i 2015 først på en 2-dagers opplæring i saksbehandlingssystemet Lovisa, deretter på et på 2-dagers seminar med temaet Ny jordskiftelov. På sistnevnte seminar av dag 1 felles for alle, mens man på dag 2 var delt på ulike medarbeidergrupper. Dommere fordypet seg i loven, ingeniørene hevet kompetansen sin på rettsmekling, og saksbehandlere jobbet praktisk i Lovisa.

I forbindelse med ny ankeordning, ble det gjennomført fagdager i den enkelte lagmannsrett der utbyttet i hovedsak var å gjøre jordskiftet faget kjent for medarbeidere i lagmannsrettene.

Kollegaveiledning

Ressursteamet med veilederkompetanse som domstolene kan benytte for å gjennomføre kollegaveiledning, har i 2015 veiledet 67 tingrettsdommere i 3 ulike domstoler. Hensikten med kollegaveiledningen er å bevisstgjøre dommere på egen opptreden i rettsalen, og å legge enda bedre til rette for en atferd som skaper tillit, trygghet, respekt og god kommunikasjon i saken. Like viktig som å se hva man kan forbedre seg på, er det å se hva man gjør bra. Kollegaveiledningen bruker videoanalyse, observasjon og refleksjon som metode. Ressursteamet med veilederkompetanse består av 9 dommere, hvorav 3 er dommere i jordskiftedomstolen.

Gruppeledere

Gruppelederkonseptet går ut på å trene og dyktiggjøre et utvalg dommere til å kunne veilede og drive gruppeprosesser for sine kollegaer i konkrete kompetanse-

aktiviteter der er lagt stor vekt på ferdighetstrening og diskusjon/refleksjon. I 2015 ble 9 dommere trent i å ha denne rollen.

Fagseminarer for saksbehandlere

Saksbehandlere fikk i 2015 tilbud om flere fagseminarer. Tema har vært tvang, gjeld, konkurs, arv og skifte, etikk i hverdagen og barnesaker i sivilprosessen. I tillegg har det vært satset på å dyktiggjøre lokale Lovisa superbrukere og IKT- driftscoordinatorer.

Utvikling av konsepter/tiltak sentralt til bruk lokalt/regionalt

Det er et satsningsområde for DA å utvikle konsepter og tiltak sentralt til bruk lokalt/regionalt. Det legger grunnlag for erfaringsdeling og læring på arbeidsplassen, samt nærhet til lokale/regionale utfordringer og praksis. I tillegg er det gunstig ut fra et kost/nytte -perspektiv. Samtidig kan også lokale initiativ bidra til nasjonale satsninger. I 2015 ble konseptet "Barnets stemme i foreldretvist ved domstolen" utviklet. Mer informasjon om konseptet finnes på Kompetanseportalen på intranett. I Kompetanseportalen tilbys også lignende konsepter til lokalt- og eller regionalt bruk. Domstolene som benytter seg av konseptene, gir DA positiv tilbakemelding både på selve konseptene og på selve tilbudet om slike konsepter.

Lovdata-opplæring lokalt i domstolen

Domstolene har også i 2015 hatt mulighet til å bestille egen instruktør til opplæring i Lovdata. Etter en kort innledning har hver deltaker fått utdelt oppgaver de har løst selv under veiledning fra instruktøren.

Internasjonalt samarbeid

Kontakt over landegrensene og muligheter for erfaringsutvekslinger med andre lands domstolmedarbeidere ansees som nyttig i arbeidet med å videreutvikle domstolene. Norge er representert i Samarbeidsorganet for etterutdanning av dommere i Norden (SEND). I 2015 ble det gjennomført 2 SEND-seminarer. Norge bidro med forelesere ved begge anledninger, og et titalls norske dommere var deltakere begge ganger. Når det kommer til European Judicial Training Network (EJTN), har Norge her observatørstatus. EJTN-nettverket er en viktig arena for å knytte kontakter samt å drøfte erfaringer rundt kompetansearbeid i domstolene. Norge er representert ved avdelingsdirektør Kari Berget i en internasjonal arbeidsgruppe som fokuserer på å videreutvikle arbeidet med kompetanseutvikling i Europa.

Erfaringsbanken

Erfaringsbanken ble opprettet i 2010 og er stedet hvor domstolene kan hente ideer og tips fra hverandre. Det kan gjelde rutiner for saksbehandling, forkynning, notariatsaker m.m. Det ligger også mange oversettelser inne i banken. Sidene er en wiki-løsning og utvikles derfor i

takt med bidrag fra domstolene. Domstolene står selv for innholdet og må sørge for at det er de siste oppdaterte rutinene som til enhver tid ligger inne i Erfaringsbanken. I 2015 har domstolene i alt lagt ut 218 bidrag (rutiner, rapporter, brevmalen, oversettelser mv.). Domstolenes årsrapportering viser at Erfaringsbanken ses på som et nyttig tilbud.

DA oppfordrer medarbeidere i domstolene til å bruke intranettet aktivt. I Kompetanseportalen får man en totaloversikt over innholdet i de ulike kompetanseløpene og alle tiltak som tilbys. Påmelding på tiltak skjer via Påmelding i Kompetanseportalen.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi

DRIFTEN AV DOMSTOLENES IKT-SYSTEMER

Det er lagt ned et betydelig arbeid i å stabilisere driften av domstolenes IKT-plattform og systemer, og i å bedre varslingstjenester og informasjon om hendelser. Det har ikke vært vesentlige avvik i driften av IKT-systemene, men stabiliteten har i perioder ikke vært god nok. Dette skyldes i hovedsak at det er gjennomført flere svært omfattende endringer. Endringene er ledd i å modernisere den tekniske plattformen og bygge kapasitet for digitale tjenester og dokumenter.

IKT-driften utføres av ekstern tjenesteleverandør. Avtalen skal legges ut på anbud i 2016 da dagens avtale utløper 2017. Forberedelsene til å gjennomføre konkurranse om IKT-driftstjenester er påbegynt.

Brukersenteret behandlet i overkant av 22 000 henvendelser om bistand. Det er 32 % flere enn foregående år. Antallet henvendelser øker som følge av mer komplekse problemstillinger fra brukerne, og veksten i antall henvendelser kommer primært i form av e-post. Brukersenteret behandler søknader om utstyr blant annet til digitale rettsmøter og til arbeid med digitale dokumenter i saksavviklingen. Andre oppgaver er kompetansetiltak for støttepersonell i domstolene, forbedring av teknisk infrastruktur (digital grunnmur) og modernisering av kommunikasjonsplattformen for telefoni og fjernmøter.

UTVIKLINGSOPPGAVER SOM ER GJENNOMFØRT

Nye saksbehandlingsløsninger har vært den dominerende utviklingsoppgaven. Prosjektet er gjennomført innenfor tildelte rammer. De viktigste resultatene er: Saksbehandlingssystemet LOVISA er videreutviklet med ny funksjonalitet og forbedringer for alle rettsinstanser. Blant annet er kapasiteten for lagring av digitale dokumenter vesentlig forbedret. Prosess-støtte for

ny straffelov kom på plass til rett tid. Tilpasninger til jordskiftedomstolene og ny jordskiftelov er gjennomført som planlagt. Det gjelder også forberedelsene til å ta systemet i bruk. Fra 1. januar 2016 var saksbehandlingssystemet klart til å i bruk av jordskiftedomstolene på linje med tingrettene og lagmannsrettene.

Utprøvingen av Aktørportalen er formelt avsluttet. Utprøvningsdomstolene tilbyr fortsatt tjenesten. Erfaringene fra utprøvingen er dokumentert i en sluttrapport hvor det blant annet pekes på konkrete behov for forbedringer. Forbedringsarbeidet er godt i gang med mål om at de største tingrettene samt lagmannsrettene skal ta tjenesten i bruk i 2016.

Ny løsning for sikker utveksling av store dokumenter, typisk mellom prosessfullmektig og domstol, er tatt fram. Den nye løsningen er klar for å prøves ut av Høyesterett.

Rettsmøter med digitale dokumenter er i 2015 prøvd ut i (i størrelsesorden) 30 sivile saker og i 130 straffesaker. Formålet er å teste og anbefale hvordan digitale dokumenter best kan benyttes før, under og etter rettsmøtene, og beskrive hvordan verktøy og teknologi kan gi støtte til nye og mer hensiktsmessige arbeidsmåter for dommere og andre aktører i retten.

En arbeidsgruppe nedsatt av DA for fornyet gjennomgang av opptak i retten leverte sin rapport og anbefalinger. Anbefalingene er fulgt opp og innarbeidet i strategi for digital fornying i domstolene.

Det er gjennomført anskaffelser og tegnet nye avtaler for utviklings- og vedlikeholdstjenester innenfor områdene saksbehandlingsløsninger, samhandlingsløsninger og portalløsninger.

UTVIKLINGSOPPGAVER SOM ER PÅBEGYNT

Nye saksbehandlingsløsninger for alle instanser er den dominerende utviklingsoppgaven for perioden 2014 - 2017. Arbeidet er basert på en teknisk og funksjonell modernisering av LOVISA. Formålet er å realisere systemløsninger som støtter rettsprosessen godt og bidrar til effektiv saksbehandling og samhandling. Arbeidet med nytt saksbehandlingssystem for Høyesterett er påbegynt og blir hovedfokus i 2016. Samtidig pågår arbeidet med å videreutvikle LOVISA for for tingrettene, lagmannsrettene og jordskifterettene.

Arbeidet med å forbedre domstolens Aktørportal og løsning for elektronisk samhandling med advokater i sivile saker er påbegynt. Aktørportalen er et viktig skritt i retning av å erstatte papiret som informasjonsbærer med informasjon på digitalt format og nye arbeidsmåter. Digitale kommunikasjonsløsninger og arbeidsmåter forventes å gi betydelige gevinster. Aktørportalen forventes å bidra til raskere kommunikasjon og bedre tilgang til sakens dokumenter, mer effektiv salærbehandling samt mindre bruk av papir og porto. Samtidig gir digitale dokumenter grunnlag for å kunne gjennomføre rettsmøter raskere. Ved årsskiftet var det registrert i overkant av 2.500 brukere hvorav 88% er aktive brukere. En utvidelse til de største tingrettene samt lagmannsrettene er påbegynt.

Portal for meddommerutvalg, eller meddommerportalen, er en løsning som opprinnelig ble utviklet i 2012 som en kanal for kommuner og fylkeskommuner til å sende inn sine lister over meddommere. I innrapporteringsperioden ble det oppdaget en del feil og mangler ved løsningen. I 2015 ble det gjennomført en rekke korreksjoner på løsningen, og det ble gjort en videreutvikling. Løsningen gjør det mulig for flere ansatte i enhet å jobbe med innrapporteringen og data kvalitetsikres og vaskes blant annet mot folkeregisteret. Løsningen framstår nå som mer allsidig og brukervennlig. Portalen åpnes for bruk andre kvartal 2016.

Dokumentering av rettsforhandlinger ved opptak skal bedre rettssikkerheten. Prosjektering av løsning for opptak med lyd og bilde under rettsforhandlinger er påbegynt. Som ledd i dette skal det gjennomføres begrenset utprøving ved tinghuset i Tromsø. Arbeidet som tar utgangspunkt i rapporten om Opptak i retten fra 2015, forventes å strekke seg godt inn i 2017. Alminnelig innføring av opptak i retten inngår i strategien for digital fornying – Digitale Domstoler.

STRATEGI FOR DIGITAL FORNYING – DIGITALE DOMSTOLER

Domstolenes tjenester og arbeidsmåter må fornyes og effektiviseres i tråd med samfunnsutviklingen, de økonomiske rammebetingelsene for virksomheten og sakstilfanget. Digitalisering vil modernisere og effektivisere saksavviklingen og bidra til at domstolene møter bru-

kernes forventninger til effektive og kvalitative tjenester. Dette er en nødvendig omstilling som vil innebære betydelige ressursmessige gevinster for domstolene og de profesjonelle brukerne. For domstolene vil dette direkte påvirke framtidige muligheter til å nå Stortingets mål for saksbehandlingstider uten å øke bemanningen.

Domstoladministrasjonen har i 2015 utarbeidet strategi og satsingsforslag for digital fornying for perioden 2017 - 2022. Ambisjonen om digitalisering er kalt Digitale Domstoler. Satsingsforslaget omfatter digitalisering i de 12 største tingrettene, lagmannsrettene og Høyesterett.

Finansieringsbehovet utover egenfinansieringen er beregnet til 208 mill. kr og fordeler seg over hele prosjektperioden på 6 år. De økonomiske gevinstene i domstolene er betydelige. Dersom effekter for profesjonelle aktører (advokater mv.) hensyntas, øker gevinstene vesentlig. I tillegg vil det være store kvalitative gevinster for domstolene og andre aktører.

Arbeidet vil omfatte syv utviklingsområder; nye tjenester og elektronisk samhandling, saksbehandling og nye arbeidsmåter, kompetanseutvikling, støttefunksjoner, teknisk kapasitet, regelverk samt opptak i retten. Om satsingsforslaget oppnår finansiering er usikkert. Likevel er forberedelser i form av planlegging og utvikling av organisasjonsmessig kapasitet påbegynt. Prosjektering av opptak med lyd og bilde er under oppstart.

FAGRÅD IKT

Fagråd IKT har virket som rådgivende organ siden 2006, og består av representanter for organisasjonene og DA. Rådet skal bidra til at informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) utnyttes på en god måte i det daglige arbeidet i domstolene, og til å utvikle virksomheten. Rådet skal, med bakgrunn i domstolenes virksomhet og behov, gi DA råd om prioriteringer og satsinger på IKT-området. DA skal rådføre seg i spørsmål av strategisk eller prinsipiell karakter, og i saker som har vesentlig betydning for domstolenes virksomhet. I 2015 ble det avholdt fire ordinære møter. Fagrådet besøkte i mai justisdepartementet i Estland for å få presentert de sentrale delene ved digitaliseringen av justissektoren.

Fagrådets medlemmer er:

- **Kirsti Høegh Bjørneset**, Sunnmøre tingrett
- **Elin Holmedal**, Høyesterett
- **Frank Egil Holm**, DA
- **Rune Krok**, Hedemarken og Sør-Østerdal jordskifterett
- **Arnhild Olsen**, Oslo tingrett
- **Jon Opsahl**, Hedemarken og Sør-Østerdal jordskifterett
- **Bjørnar Eirik Stokkan**, Hålogaland lagmannsrett
- **Tom Fr. Vold**, Stavanger tingrett
- **Benedicte Aas**, DA
- **Olav Aasen**, DA (leder)
- **Lars Bjerke**, DA (sekretær)

Åpenhet og kommunikasjon

NETTSTEDER FOR DOMSTOLENE

Alle offentlige virksomheter i Norge skal legge til rette for det som kalles digitalt førstevalg. Det vil si å gjøre elektronisk kommunikasjon til den primære kanalen for dialogen med innbyggerne.

Domstolenes nettsteder gir i hovedsak informasjon til domstolens brukere, skoleelever, studenter og det rettsøkende publikum. Informasjonen på nettstedene jordskifte.no og domstol.no er generell informasjon som gjelder uavhengig av hvilken domstol man forholder seg til. Domstolenes egne nettsteder har i tillegg informasjon som er relevant for brukerne av den aktuelle domstolen. Portalen Norges domstoler er inngangen til nettstedene til domstolene. Alle 73 alminnelige domstoler og 22 av 39 jordskiftedomstoler har egne nettsider. Det har også Tilsynsutvalget for dommere, Innstillingsrådet for dommere, Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark.

Alle domstolnettsteder er tilpasset kravene til universell utforming, for å sikre at blant annet personer med synshemninger og lesevansker kan bruke nettsidene. Samtidig er det gjort flere endringer for å gjøre nettstedene mer brukervennlige i form og innhold.

De mest besøkte sidene i 2015:

Side
1. domstol.no – hovedside
2. Når går rettssaken (publikum)
3. Høyesterett (åpningsside)
4. Pressetjenester – rettsavgjørelser*
5. Når går rettssaken (åpningsside)
6. Oslo tingrett – Når går rettssaken (publikum)
7. Høyesterett – Berammede saker
8. Aktørportalen åpningsside
9. Innstillingsrådet – Ledige dommerembeter
10. 10. Pressetjenester – berammingslister*

*Ikke med i statistikken fra april 2015. Da kom ny versjon av pressetjenester)

SOSIALE MEDIER

Domstoladministrasjonen er aktiv på Facebook og Twitter med sider om DA og for lekdommere. Hensikten med å ta i bruk sosiale medier er å styrke dialogen med brukere og publikum. Dette skjer ved å skape oppmerksomhet og få tilbakemeldinger på den informasjonen vi har på nettstedene. Enkelte domstoler har også utviklet egne sider på Facebook og Twitter.

SOSIALE NETTSTEDER PR. 31.12.2015:

www.twitter.com/hoyesterett_no

www.twitter.com/borgartinglagmr

www.twitter.com/oslotingrett

www.twitter.com/frstadingrett

www.twitter.com/obyf

www.facebook.com/domstoladm

www.facebook.com/domstoladministrasjonen

www.facebook.com/lekdommer

www.facebook.com/ttingrett

www.facebook.com/oslotingrett

BERAMMINGSLISTER PÅ NETT

Tingrettenes, lagmannsrettenes og jordskifterettens berammingslister for publikum er tilgjengelige på domstol.no "Når går rettssaken?" Høyesterett publiserer fortløpende sine saklister på hoyesterett.no

PRESSETJENESTE PÅ NETT

Tingrettenes og lagmannsrettenes berammingslister for pressen er tilgjengelige på nett. Forskjellen mot publikumslister er at navn på tiltalte i straffesaker framgår. Domstolene kan også publisere avgjørelser og tiltaler på pressesidene på www.domstol.no. De fleste alminnelige domstoler er også med i en ordning der de publiserer avgjørelser på nett :

Lagmannsretter: Agder, Borgarting, Eidsivating, Frostating, Gulating og samt Hålogaland.

Tingretter: Alta, Asker og Bærum, Aust-Agder, Bergen, Drammen, Fjordane, Follo, Fosen, Fredrikstad, Gjøvik, Glåmdal, Halden, Hammerfest, Hardanger, Haugaland, Hedmarken, Inntrøndelag, Jæren, Kristiansand, Larvik, Lister, Lofoten, Moss, Nedre Romerike, Nedre Telemark, Nord-Gudbrandsdal, Nord-Østerdal, Nordhordland, Nordmøre, Nord-Troms, Nordre Vestfold, Oslo, Oslo, Rana, Romsdal, Sandefjord, Sarpsborg, Sis-Finnmárkku, Stavanger, Sør-Gudbrandsdal, Sør-Trøndelag, Sunnmøre, Søre Sunnmøre, Sør-Østerdal, Tønsberg, Trondenes, Valdres, Øst-Finnmark samt Øvre Romerike.

I tillegg publiserer Høyesterett sine avgjørelser på www.hoyesterett.no.

Hensikten med pressetjenesten på nett er å tilby et system der domstolene enklere skal kunne gi pressen adgang til dokumenter. Det bidrar også til en mer lik praksis i hvordan mediene gis innsyn i rettsavgjørelser. Ca 1300 journalister har adgang til pressetjenestene. Domstoladministrasjonen behandler søknadene fra journalister som ønsker adgang.

Noen dokumenter, med begrensninger i offentligheten, kan i følge regelverket ikke publiseres på nettsteder. For å få adgang til disse må pressen kontakte domstolene.

MEDIEKONTAKT

For å legge til rette for mediens innsyn i rettsaker gjøres et omfattende arbeid i hver enkelt domstol. DA har i flere omganger foreslått revideringer for å forenkle regelverket om offentlighet i rettspleien. DA gir råd og støtte for dommere og domstoler som skal behandle omfattende saker med større medieinteresse.

DOMMERNES MEDIEGRUPPE

Dommerens mediegruppe består av dommere som spesielt har påtatt seg å være tilgjengelige for journalister som ønsker kontakt med dommere. De kan bistå mediene når det er behov for uttalelser eller forklaringer fra en dommer. Utgangspunktet er et ønske om å bidra til åpenhet og økt kunnskap om domstolene hos allmenheten.

Medlemmene av dommerens mediegruppe uttaler seg ikke på vegne av de norske domstolene, enkelt-domstoler eller andre dommere, men gir kun uttrykk for sine personlige meninger.

Medlemmene i dommerens mediegruppe var 1.1.2016:

- Tingrettsdommer Kirsten Bleskestad, Asker og Bærum tingrett
- Sorenskriver Geir Engebretsen, Oslo tingrett
- Tingrettsdommer Kjetil Gjøn, Sunnmøre tingrett
- Lagdommer Jon Kapelrud, Frostating lagmannsrett
- Lagdommer Bjørn Lillebergen, Gulating lagmannsrett
- Tingrettsdommer Rune Lium, Trondheim tingrett
- Tingrettsdommer Frank Schmidt, Sunnhordland tingrett
- Lagdommer Vidar Stensland, Hålogaland lagmannsrett
- Tingrettsdommer Ina Strømstad, Oslo tingrett
- Tingrettsdommer Siri Vigmostad, Nedre Telemark tingrett

Gruppen ble opprettet i 2007 som et samarbeid mellom Den norske Dommerforening og Domstoladministrasjonen (DA). DA er tilrettelegger for Dommerens mediegruppe.

Mer informasjon og oversikt over medlemmene på www.domstol.no/mediegruppe.

TIDSTYVER I DA

Arbeidet med tidstyver i DA ble gjennomført våren 2015. Arbeidet ble ledet av SERV og OPE i fellesskap. Samtlige enheter ble involvert. Sluttrapport ble levert 19. juni 2015.

Arbeidet bestod av å kartlegge interne tidstyver. Kartleggingen av tidstyver ble gjennomført på flere måter, og arbeidet resulterte i til sammen 16 tidstykategorier. I tillegg til kartlegging, ble det også anbefalte løsninger beskrevet, samt antatte effekter og prioritering av tidstykategorier. De ulike kategoriene ble overlevert til de enhetene der de mest naturlig hører hjemme for oppfølging. Enhetene i DA arbeider i 2016 med å tiltak for å fjerne tidstyver.

SERVICE & SAMHANDLING I DOMSTOLENE

Alle i domstolene er servicemedarbeidere, og domstolens håndtering av de ulike aktørene og brukerne påvirker domstolens omdømme. Formålet er å bevisstgjøre de ansatte i situasjoner der man møter brukerne, fra direkte kontakt til skriftlig kommunikasjon.

Service utad forutsetter bl.a. et godt samhandlings- og servicemiljø internt. Service- & samhandlingsseminaret inneholder elementer som tuftes på verdiene i domstolens idé- og verdigrunnlag.

Domstoladministrasjonen (DA) vil bidra til at domstolene når ovennevnte mål i domstolens idé- og verdigrunnlag. Pr 31.12.2015 har til sammen 86 domstoler gjennomført Service & samhandling. Til sammen har 1660 domstolansatte deltatt på seminarerne i perioden 2007-2015. Målet er at samtlige domstoler skal ha fått tilbudet innen 2017. Ut i fra seminarerne er det blitt laget huskelister for Service & samhandling i domstolene. Disse ligger tilgjengelig på intranettet, både på norsk og engelsk.

I 2015 ble Service & samhandling gjennomført i 10 tingretter: Alta tingrett; Hammerfest tingrett; Nordmøre tingrett; Romsdal tingrett; Sis-Finnmárku diggegoddi/Indre Finnmark tingrett; Øst-Finnmark tingrett; Senja tingrett; Sunnmøre tingrett; Søre Sunnmøre tingrett og Sør-Østerdal tingrett.

Serviceutvikling

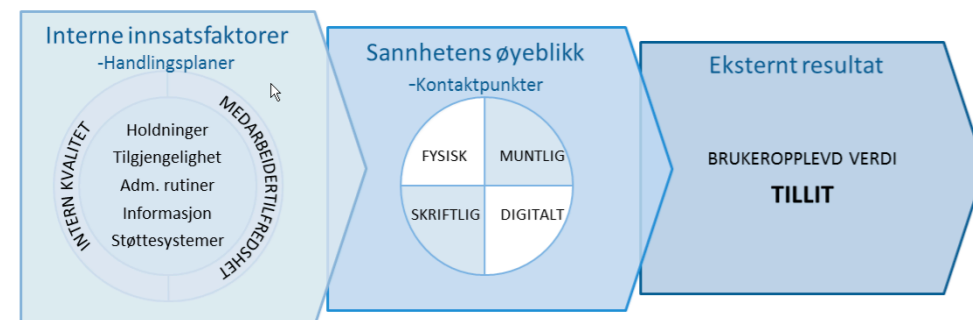
SANNHETENS ØYEBLIKK

Det er utviklet en handlingsplan for serviceutvikling i domstolene og Domstoladministrasjonen (DA). Målet med handlingsplanen er å sikre at:

- Domstolene og DA gir god og profesjonell service i tråd med samfunnets forventninger
- Handlingsplanen styrker en verdig domstolsbehandling og øker publikums tillit til rettssystemet i Norge
- To arbeidsgrupper fra domstolene og DA utviklet handlingsplanen i 2015.
- Arbeidsgruppene tok utgangspunkt i tidligere ser-

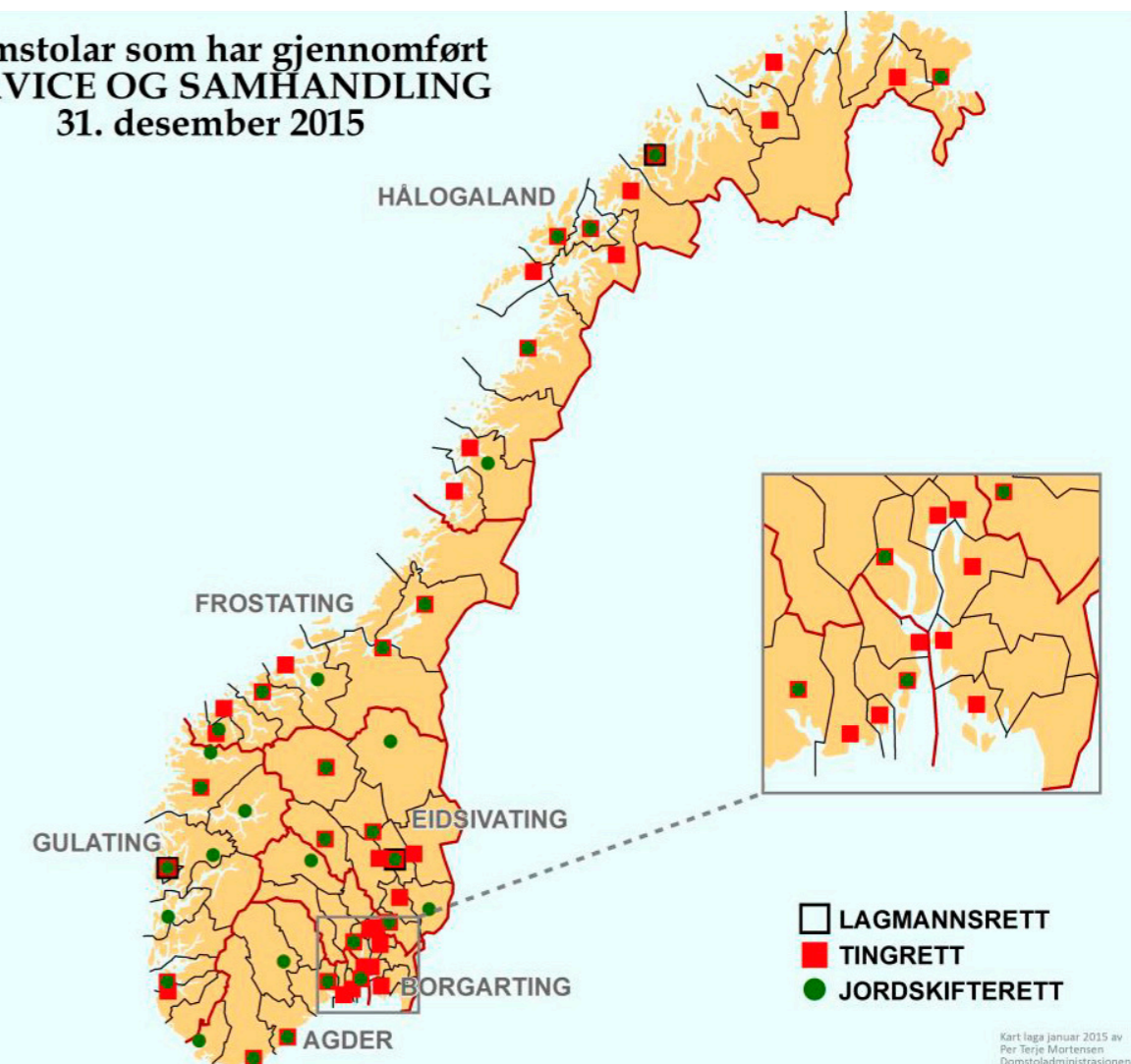
vicestrategi fra 2005 og bygde videre på mye av det servicearbeidet som allerede er nedlagt i domstolene.

- Med handlingsplanen er det ønskelig å imøtekomme brukernes behov for service. For at domstolene også i fremtiden skal opprettholde stor tillit i samfunnet, må servicearbeidet inngå som en systematisk del av tjenestene domstolene utfører.
- Handlingsplanen består av anbefalte satsningsområder, med forslag til tiltak.
- Handlingsplanen er kalt Sannhetens Øyeblikk og bygger på at opplevelsen av god service skapes i de konkrete møtepunkt mellom bruker og domstolens medarbeider:

Illustrasjon på hvordan handlingsplan for serviceutvikling kan bidra til gode møtepunkter mellom medarbeider og bruker. Illustrasjonen er utviklet etter inspirasjon av En modell for moderne tjenesteyting fra Andreassen, T.W, Lervik-Olsen L.(2015). Service og innovasjon. Fagbokforlaget.

Domstolar som har gjennomført SERVICE OG SAMHANDLING 31. desember 2015

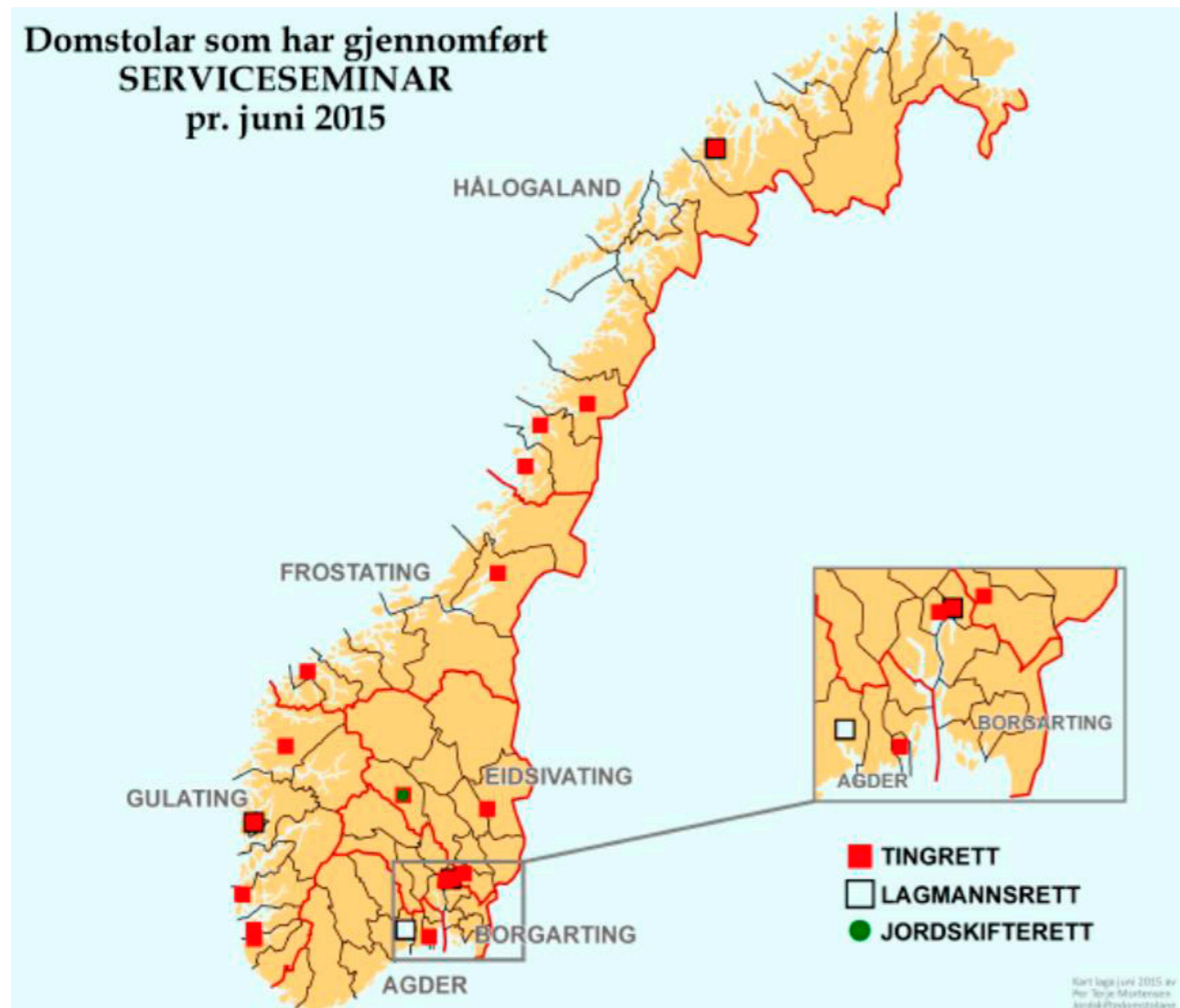

SERVICESEMINAR FOR SAKSBEHANDLERE OG LEDERE

Seminarer omfatter domstolsleders ansvar for den viktige ledelsesforankringen og de ansattes eget ansvar for servicenivået i domstolen. Det gis verktøy som kan brukes for å øke/opprettholde servicenivået. Det legges stor vekt på holdningsarbeid, rutinebeskrivelser og ar-

beidsmiljøfremmende tiltak. Det gis praktiske oppgaver, og det legges opp til fortsatt arbeid i domstolen etter seminaret.

I 2015 ble det avholdt serviceseminar for saksbehandlere og ledelse i Nord-Troms tingrett, Fjordane tingrett og Gulating lagmannsrett.

VITNESTØTTE

41 domstoler har etablert en vitnestøtteordning. Om lag 70 000 vitner møter i norske domstoler hvert år. 85 % av vitnene møter i domstoler som tilbyr vitnestøtte. Vitnestøtte gir tryggere vitner. Trygge vitner som avgir en god forklaring gir retten et bedre grunnlag for sin avgjørelse. Slik fremmer vitnestøtte rettsikkerheten. Vitnestøtte øker servicenivået i domstolene ved å være til stede i publikumsområdene.

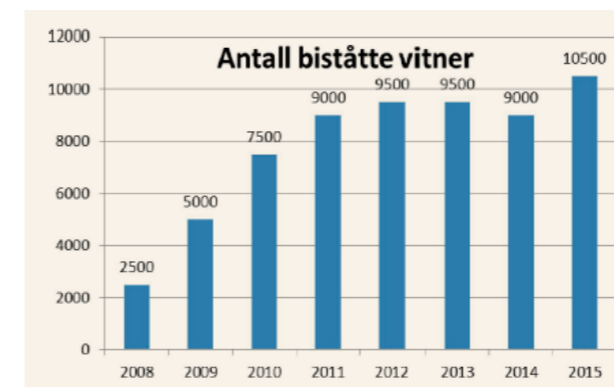
Følgende domstoler etablerte vitnestøtteordning i 2015:

- Glåmdal tingrett
- Moss tingrett
- Sør-Gudbrandsdal tingrett
- Tønsberg tingrett

Antall vitnestøtter og biståtte vitner

Domstolene hadde pr. 31.12.2015 80 vitnestøtters om bisto 10 500 vitner i 2015, en økning på 17 % fra 2014.

Det ble gjennomført 11 vitnestøttekurs og 39 fagsamlinger for vitnestøtter i 2015. I tillegg ble det arrangert 5 regionale fagsamlinger. Alle vitnestøtteordninger ble invitert til å delta på en regional samling. 400 vitnestøtter og medarbeidere fra domstolene og Røde Kors deltok. Tilbakemeldingene var svært gode og alle ledd i virksom-

heten ga uttrykk for at slike samlinger er svært nyttige for kvalitetssikring og utvikling av virksomheten.

Aktører fra vitnestøttevirksomheten bidro i flere EØS-prosjekter og bilaterale aktiviteter for å dele de norske erfaringene med vitnestøtte, og bidra til etablering av liknende ordninger i andre europeiske land.

UTVIKLINGSARBEID 2016

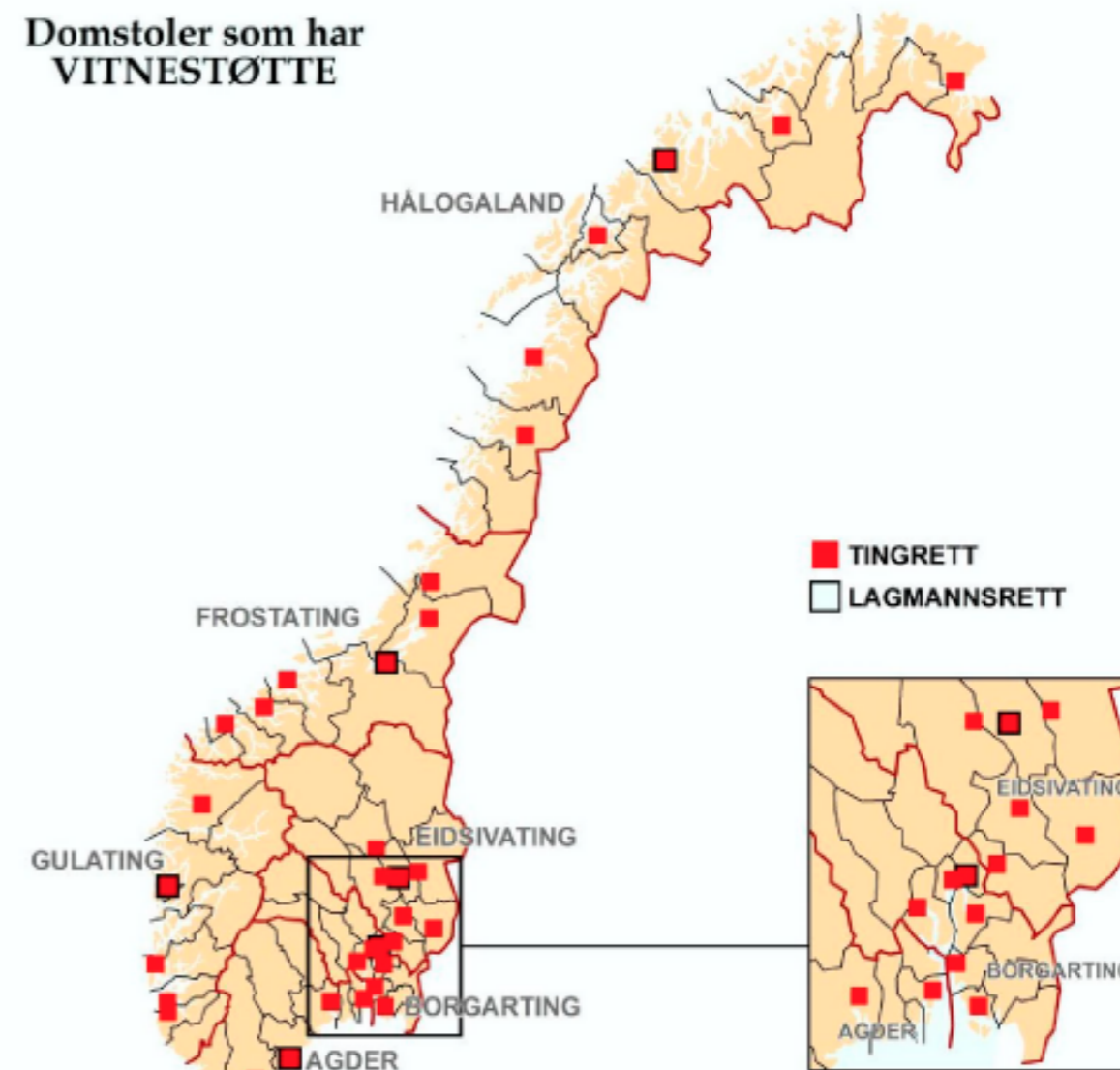
Vitnestøtte

I 10-årsjubileet i 2016 vil Domstoladministrasjonen fokusere på markedsføring av vitnestøttevirksomheten. Det ligger et uutnyttet potensiale i vitnestøtteordningen gjennom økt samhandling mellom aktørene i straffesaksjeden for henvisning til, og bruk av vitnestøtte. Det er et mål at enda flere vitner skal nyte godt av tilbudet om vitnestøtte.

Sannhetens Øyeblikk

Domstolene får ca. 50 000 nye lagrettemedlemmer, meddommere og skjønnsmenn fra 1. januar 2017. DA vil i 2016 arbeide for at disse får god informasjon om vervet og rettsystemet.

Domstoler som har VITNESTØTTE

Figur: Kart over domstoler som tilbyr vitnestøtte.

Internasjonalt arbeid

Styret i DA vedtok i april 2015 ny mål og handlingsplan for internasjonalt arbeid i DA for perioden 2015-2020.

Etter den nye mål og handlingsplanen skal DA for det første fortsette å legge til rette for at de norske domstolene og DA er tett på den internasjonale domstolsutviklingen. Dette omfatter alt fra spørsmål knyttet til de grunnleggende sider av domstolens rolle, til internasjonal rettsutvikling og utvikling av mer teknisk karakter.

Den nye mål og handlingsplanen anerkjenner også DAs og domstolens ansvar til å bidra til å oppfylle Norges forpliktelser internasjonalt når det gjelder rettstatsbygging. DA skal med andre ord bidra til å gjennomføre norsk utenrikspolitikk på justisområdet. Det er særlig EØS-midlene og rettsstatsbygging på Vest-Balkan som DA skal arbeide med.

Det internasjonale arbeidet i DA koordineres fra internasjonalt sekretariat.

Nedenfor beskriver vi hovedaktivitetene for internasjonalt arbeid i 2015. En nærmere gjennomgang av internasjonalt arbeid i 2015 finner du her:

<https://www.domstol.no/globalassets/upload/da/internett/domstol.no/domstoladministrasjonen/internasjonalt/redegjorelse-for-internasjonalt-domstolsarbeid-2015.pdf>

NORDISK SAMARBEID

På lik linje med de øvrige deler av offentlig sektor, står det nordiske samarbeidet også i en særstilling for domstolene.

DA arbeidet tett med nordiske kolleger på en rekke områder i løpet av 2015. I motsetning til annet internasjonalt arbeid preges dette arbeidet av uformell og direkte kontakt mellom de forskjellige områdene av virksomheten til DA og domstolene, særlig innenfor kompetansearbeid, IT-utvikling og jordskifte.

EUROPARÅDET

DA representerer Norge som *medlem* av the European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), mens Justisdepartementet er nasjonal korrespondent, med ansvar for å koordinere hele justissektoren.

CEPEJ har som mål å bidra til effektivitet og god funksjonalitet i medlemslandenes justisvesen. Kommisjonen utgir hvert annet år en evalueringsrapport over rettssystemene i medlemslandene basert på de enkelte

lands innrapporteringer, og bistår land både innenfor og utenfor Europarådet i arbeidet med å fremme effektivitet og kvalitet først og fremst i domstolene. CEPEJ er hovedleverandør av metodikk og data til EU-kommisjonens *EU Justice Scoreboard*.

DA og resten av justissektoren påbegynte høsten 2015 innsamling av data for 2014, som danner grunnlag for evalueringsrapporten som publiseres høsten 2016. Det ble holdt to plenumsmøter i CEPEJ i 2015.

Leder av internasjonalt sekretariat i DA, Audun Hognes Berg, deltok i 2015 i prosjekter i de jordanske domstolene samt i Kosovo på vegne av CEPEJ.

To norske domstoler, Frostating lagmannsrett og Nedre Romerike tingrett, er med i et nettverk av europeiske domstoler, som blant annet vektlegger ulike tiltak for å forbedre effektiviteten i domstolene.

DA arbeidet også i 2015 med oppfølging av GRECO evalueringen fra 2014. I tillegg samarbeidet DA med HELP programmet til Europarådet i forbindelse med en seminarrekke rettet mot *begrunnelseskravet* etter EMK, finansiert gjennom EØS-midlene. Denne aktiviteten ble initiert av DA i 2014.

EUROPEAN NETWORK OF COUNCILS FOR THE JUDICIARY (ENCJ)

ENCJ er et EU-nettverk for uavhengige institusjoner som administrerer domstolene i medlemsland. Det utarbeider standarder, anbefalinger og deler god praksis. Norge gjennom DA er observatører, men deltar fullt ut i arbeidsgrupper.

I 2015 har representanter for DA og domstolene deltatt i arbeidsgrupper knyttet til «*independence and accountability*», «*disciplinary reactions*» og «*funding of the judiciaries*». I regi av den førstnevnte gruppen ble det gjennomført intervjuer av nesten 6000 europeiske dommere, hvor formålet var å kartlegge den opplevde uavhengigheten hos dommere.

EUROPEAN JUDICIAL TRAINING NETWORK (EJTN)

EJTN er den ledende aktøren for utvikling, opplæring og erfaringsutveksling mellom dommere og påtalemyndighet i EU-landene. DA har observatørstatus i EJTN og får derved et overblikk over det kompetansearbeidet som foregår i Europa.

EØS-MIDLENE

I desember 2009 signerte EØS/EFTA-landene Norge, Island og Liechtenstein en ny avtale med EU om bidrag til sosial og økonomisk utjevning i EØS-området for perioden mai 2009 - april 2014. EØS/EFTA landene vil etter forhandlingsresultatet årlig stille 357,7 millioner euro til rådighet i perioden 2009-2014. På grunn av forsinket oppstart, er perioden utvidet til 2015 og 2016. I tillegg til det utjevningende formålet har EØS/EFTA landenes bidrag til hensikt å styrke bilaterale relasjoner mellom Norge, Island, Liechtenstein og samarbeidslandene.

EØS/EFTA landenes bidrag -EØS-midlene - er fordelt på ti satsingsområder, hvorav Schengen og justissektoren utgjør ett. Hvert satsingsområde er organisert i programområder som igjen er delt opp i underliggende prosjekter. Rettsoppbyggende arbeid med fokus på domstolene utgjør ett av programområdene innenfor satsingsområdet Schengen og Justis. Programmene er organisert med programoperatør i mottakerlandet og programpartner hovedsakelig fra Norge. DA er programpartner i domstolprogrammene i Litauen, Polen og Romania; i Romania sammen med Europarådet. Organet som forvalter EØS-midlene finansierte i 2015 to og et halvt årsverk i DA til å utføre arbeidet som program- og prosjektpartnere.

Prosjektene i hvert program ledes av en prosjekt-promotør og til hvert enkelt prosjekt er det tilknyttet prosjektpartnere. DA er partner i til sammen ni prosjekt fordelt på de tre landene.

Et stort antall ansatte i domstolene og i DA har deltatt i implementeringen av programmene og prosjektene.

Programmene i den inneværende programperioden hadde opprinnelig 1. mai 2016 som frist for gjennomføring, men de fleste programmene har fått utvidet gjennomføringstid til 1. mai 2017.

Litauen

Programmet i Litauen består av tre prosjekt knyttet til a) modernisering av IT-systemet i domstolene, b) sikkerhet og vitnestøtte og c) generell styrking av kompetanse innen domstolene og den litauiske Domstoladministrasjonen (LT DA). DA er prosjektpartner i alle tre prosjektene, og bidrar med ekspertise inn i og tilrettelegging av utvalgte aktiviteter, i samarbeid med prosjektopperatøren LT DA.

Polen

Programmet i Polen består av til sammen seks prosjekt som alle driftes av programoperatøren, det polske justisdepartementet. DA er prosjektpartner i følgende tre prosjekt: a) Alternative tvisteløsninger, b) vitnestøtte og oppfølging av fornærmede i straffesaker og c) domstolledelse.

Romania

Programmet i Romania består av tre prosjekt, som alle er rettet inn mot implementeringen av ny straffelov, straffeprosesslov, sivilprosesslov og ny sivilrettslov-givning. Prosjektene omhandler a) modernisering og tilpassing av saksbehandlingssystemet for domstolene til de nye reformene, b) opplæring av dommere rettet mot lovreformene, og c) access to justice knyttet til lovreformene. Det siste prosjektet er også spesielt øremerket styrking av romfolks stilling i forhold til domstolene. DA og Europa-rådet er prosjektpartnere i alle prosjektene.

DOMSTOLSARBEID PÅ VEST-BALKAN

DA og de norske domstolene har som ledd i norsk utenrikspolitikk deltatt i flere prosjekt knyttet til domstolsutvikling på Vest-Balkan.

I 2015 deltok DA i bilaterale prosjekter i Kosovo og Bosnia og Herzegovina. Dette er prosjekter som er finansiert av Utenriksdepartementet, og hvor DA deltar som samarbeidspartner. Prosjektet i Kosovo skal etablere et nytt saksbehandlingssystem for domstolene. Prosjektet i Bosnia og Herzegovina har fokus på domstolledelse og saksavvikling, i tillegg til arbeid med media og kommunikasjon, og rettsmekling.

DA inngikk i august 2015 en treårig avtale med UD om domstolsarbeid for hele Vest-Balkan regionen. Gjennom avtalen har DA forpliktet seg til å gjennomføre både regionale og bilaterale aktiviteter i regionen frem til mai 2018. Den regionale delen av prosjektet består blant annet i gjennomføring av to regionale seminarer årlig, i tillegg til ett årlig studiebesøk til Norge eller andre deler av Europa.

Til å utføre arbeidet har DA gjennom en bidragsavtale med United Nations Development Programme (UNDP) knyttet til seg konsulentbistand ved UNDP-kontoret i Sarajevo.

Prosjektet er finansiert av UD.

DEL IV STYRING OG KONTROLL

VURDERING AV STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

Samhandlingen mellom Stortinget, regjeringen og Domstoladministrasjonen ivaretas gjennom lovfestede rammebetingelser for virksomheten. Rammebetingelsene følger fire hovedprinsipper, jf. Ot.prp. nr. 44 (2000–2001) Om lov om endringer i domstoloven m.m. og Innst. O. nr. 103 (2000–2001). Retningslinjene vedtas årlig ved behandling av Statsbudsjettet. Retningslinjene skal være generelle og på et overordnet nivå, for å sikre samfunnets innflytelse på hovedretningen i Domstoladministrasjonens arbeid. For tingrettene og lagmannsrettene har Stortinget fastsatt mål for saksavviklingstider.

Domstoladministrasjonen benytter mål- og resultatstyring som grunnleggende styringsprinsipp. Samfunnsoppdraget er definert i strategisk plan for perioden 2014 – 2020, og skal rette oppmerksomheten mot de områdene som er de viktigste for utviklingen av norske domstoler. Disse områdene bygger på utviklingstrekk i domstolene og samfunnet forøvrig, og endrede og nye behov hos domstolenes brukere. Domstolene mottar et årlig disponeringsskriv som grunnlag for driften i virksomhetssåret.

I gjennomføringen av strategisk plan kommer de konkrete prioriteringene til uttrykk i virksomhetsplanleggingen. En årlig virksomhetsplan er utarbeidet på bakgrunn av de ressurser Stortinget stiller til disposisjon for domstolene og Domstoladministrasjonen.

Det foretas en tertialvis rapportering for økonomi og virksomhetsplanen til DAs styre. Rapporteringen inkluderer blant annet vurdering av måloppnåelse, fremdrift og risikofaktorer for vedtatte tiltak og prosjekter.

NÆRMERE OMTALE AV FORHOLD KNYTTET TIL STYRING OG KONTROLL

Innføring av standard konto-plan, ny økonomimodell og periodisert regnskap

Domstoladministrasjonen har i 2014 endret økonomimodellen som følge av ny standard konto-plan og innføring av periodisert regnskap etter Statens regnskapsstandarder. Hensikten med dette er å dekke Domstoladministrasjonen og domstolenes behov for informasjon om kostnader og ressursbruk, bedre mulighetene for å koble ressursbruken og tjenesteproduksjonen, bedre grunnlag for å vurdere effektiv ressursbruk og i tillegg gi et mer relevant grunnlag for sammenligning med andre virksomheter.

HMS/ arbeidsmiljø

I årsrapporten for 2015 ble domstolene bedt om å rapportere på en rekke forhold knyttet til HMS og arbeidsmiljø-arbeid. Rapporteringen viser at det totale sykefraværet var på 4,3 % for domstolene i 2015. Dette er positivt lavt. Utviklingen viser også en positiv og jevn nedgang over flere år. Dette indikerer at det arbeides aktivt og godt med eget arbeidsmiljøarbeid i de fleste domstoler.

Bedriftshelsetjenesten (BHT) er en nøytral og viktig bidragsyter i HMS og arbeidsmiljøarbeidet. Domstolene er

ikke lovpålagt å være tilknyttet en BHT, men det er positivt at 51 % rapporterer at de har en slik avtale. En annen bidragsyter er NAV Arbeidslivssenter innen inkluderende arbeidsliv (IA) og forebyggende HMS arbeid. Hele 74 % av domstolene har inngått en IA-samarbeidsavtale. Av kompetansegivende HMS tiltak ble det for 2014 gjennomført både HMS grunnopplæring (vår) og HMS videreopplæring (høst) for ledere, verneombud og medlemmer av AMU i domstolene. I tillegg ble det gjennomført en fagdag for verneombudene, hvor tema var åpen kartlegging som metode.

Sikkerhet

I 2015 ble det gjennomført en kartlegging av fysisk sikring i domstolene, og DA bestemte seg for å arbeide for en grunnsikringsplattform i alle domstoler. Intranett benyttes i økende grad for innspill til lokalt sikkerhetsarbeid. Håndbok for informasjonssikkerhet er lagt på intranettet, og i 2015 ble det kjøpt inn et nettbasert læringsprogram, som vil bli benyttet til opplæring av alle medarbeidere i domstolene innen blant annet informasjonssikkerhet.

I 2015 ble det fokusert på arbeidet med sikkerhet og beredskap i domstolene og i Domstoladministrasjonen (DA). Det å videreutvikle lokale rutiner og bidra til å bygge en sunn sikkerhetskultur har stått i sentrum. Domstolene har i 2015 arbeidet godt med området sikkerhet og beredskap, men fremdeles gjenstår det noe som må påregne økt egeninnsats.

DEL V
VURDERING AV
FRAMTIDSUTSIKTER

STRATEGISK PLAN 2014–2020

Domstoladministrasjonen har vedtatt en strategisk plan for perioden 2014–2020, som retter oppmerksomheten mot de viktigste områdene for videre utviklingen av norske domstoler. DAs samfunnsoppdrag uttrykkes gjennom de fire rollene; *styring, tjeneste, utvikling* og den *rettspolitiske*. For å konkretisere samfunnsoppdraget er det utarbeidet egne målsettinger som bygger på domstolenes ide- og verdigrunnlag. En dekning av budsjettbehovene som skisseres i økonomiplan vil blant annet bidra til:

- at samfunnets krav og forventninger til domstolene ivaretas og målene for saksbehandlingstid fastsatt av Stortinget oppnås;
- at domstolene og DA er på høyde med den internasjonale utviklingen mht. uavhengighet, effektivitet og kvalitet;
- at domstolene og DA kan tilby gode arbeids- og lønnsvilkår slik at de kan rekruttere og beholde dyktige medarbeidere;
- at domstolene og DA kan gjennomføre en systematisk kompetanseutvikling av medarbeiderne;
- at fokus på sikkerhet i domstolene økes og tilpasses endringer i trusselbildet samtidig som nye tiltak balanse mot prinsippet om tilgjengelighet for brukerne;
- at velfungerende og tidsmessige teknologiske løsninger er tilgjengelige for domstolene og brukerne av domstolene.

PRIORITERINGER 2015–2020

Prioriteringene er gjort i Økonomiplan for domstolene 2016–2019.

Vi vil i tiden framover legge stor vekt på digitalisering av domstolene. Digitalisering retter seg både mot økt kvalitet og høyere effektivitet. Målet er at prosessene for både sivile- og straffesaker skal være fulldigitaliserte i 2025. Midler til fornyelse av saksbehandlingssystemene er allerede sikret, og dette tiltaket avsluttes i 2017. Parallelt med dette tiltaket må driftsnivået for den tekniske infrastrukturen som skal bære og drifte de nye systemene økes (den digitale grunnmuren). Dessuten må det investeres i applikasjoner som skal gjøre en fulldigitalisert saksbehandling mulig i domstolene. En handlingsplan for "Digitale Domstoler 2025" blir lagt fram våren 2016.

SAKSVEKST OG KOMPLEKSITET

Flere utviklingstrekk indikerer at saksmengden i norske domstoler vil øke og sakene vil bli mer komplekse og ressurskrevende. Det er nødvendig å styrke ressursene til behandling av saker i tingrettene og lagmannsrettene. Samtidig har hver enkelt sak blitt mer krevende,

kompleks og langvarig. I tillegg må man forvente at økte bevilgninger til politiet/påtalemyndigheten medfører at antall straffesaker går ytterligere opp. Dessuten vil økt bruk av elektroniske hjelpemidler i etterforskningsarbeidet gjøre at den rettslige behandlingen av mange saker blir mer omfattende og langvarig. De siste årene har det vært en åpenbar ubalanse i bevilgningene til politiet og kriminalomsorgen sett i forhold til domstolene. Denne ubalansen ser ut til å fortsette. Økte beholdninger og saksbehandlingstider rammer brukere av domstolene hardt. Lange saksbehandlingstider har menneskelige og økonomiske konsekvenser. Når det tar lang tid før saker kommer til hovedforhandling, har det også en negativ effekt på kvaliteten på den bevisføringen som skjer ved

vitner.

Sikkerhet og beredskap

Alle domstoler må få en grunnsikring. Dette omfatter etablering av soneskille, overfallsalarmer og innsyn i rettsaler. Et sentralt avvik- og hendelseshåndteringsystem vil sikre en kontinuerlig nasjonal oversikt og styring med sikkerhetstilstanden, samt muliggjøre en enhetlig behandling av uheldige episoder og kriser. Systemet vil understøtte grunnsikringen i domstolene. I tillegg vil informasjonsdeling og varsling bli enklere gjennom et sentralt styringssystem for sikkerhet og beredskap. Systemet vil også fungere som et krisestøtteverktøy.

Sikkerhet- og adgangskontroll i store tinghus

Etablering av sikkerhet- og adgangskontroll i Oslo tinghus bør etableres blant annet på grunn av et mer skjerpet trusselbilde de siste årene og at det i midlertidige sikkerhetskontroller flere ganger hvert år er avdekket farlige gjenstander på personer som skal inn i tinghuset.

DA har også bedt politiet om vurderinger når det gjelder behovet for sikkerhet- og adgangskontroll i tinghusene i Bergen, Trondheim, Stavanger og Tromsø. På bakgrunn av disse, og i samarbeid med de berørte domstolene, vil det bli foretatt ytterligere vurderinger av behovene for sikkerhet- og adgangskontroll i disse tinghusene. Basert på erfaringer med sikkerhet- og adgangskontroll i Oslo tinghus og Høyesterett, vil DA evt. vurdere behovet for denne type kontroll i andre store tinghus.

Rettsbygninger

De siste ti årene har det vært stor aktivitet for å gi domstolene mer egnede lokaler, blant annet i forbindelse med strukturendringene i førsteinstansdomstolene som ble vedtatt av Stortinget i 2001. I perioden 2003 til 2011 er det blitt mange nye tinghus, og det er gjort utbedringer i flere eksisterende tinghus. Til tross for dette arbeidet, er fortsatt standarden på domstolenes lokaler meget varierende. Det er mange domstoler som har behov for både utbedringer og utvidelser av lokalene, og det har lenge vært planlagt nye domstolsbygg i Molde, Dram-

men, Bergen og Stavanger. Stortinget vedtok høsten 2014 at det skal gjennomføres en Konseptvalgutredning for nye tinghus i Bergen og Stavanger. Den vil være ferdig våren 2016.

RETTSPOLITISKE UTFORDRINGER

Barn i domstolene

Antallet rettsaker som berører barn har økt markant. Bare på de siste fem årene har antallet saker om tvangsvedtak, herunder barnevernssaker, økt med 86 %, saker etter barneloven økt med 8,9 % og dommeravhør økt med 63 %. Det kan også nevnes at domstolene behandler nærmere 300 saker årlig hvor tiltalte er under 18 år.

Stortinget har vedtatt en rekke lovendringer for å fremme barneperspektivet og barns rettigheter. Blant annet er barns rett til å bli hørt styrket innenfor flere sakstyper. Ved foreldretvist har barn også fått rett til å bli informert om domstolens avgjørelser. Lovendringene medfører behov for kompetansetiltak, nye arbeidsmetoder og økt tidsbruk for dommere.

Domstolene og Domstoladministrasjonen prioriterer dette saksfeltet de kommende år.

Regjeringen oppnevnte i 2015 et offentlig utvalg som skal vurdere opprettelse av særdomstoler i Norge.

Vitnestøtte

Vitner har stor betydning for rettspleien. Det er viktig at vitnene får en god mottakelse i domstolene. Første prioritet for vitnestøtter er å yte medmenneskelig bistand. Vitner får dessuten informasjon om hva som skal skje i rettsmøtet. Ved de fleste av de domstolene som har en vitnestøtteordning, er det etablert et samarbeid med Røde Kors. Vitnestøttene utfører virksomheten som frivillig arbeid.

Målet er at det tilbys vitnestøtte i alle landets domstoler innen 2019. Pr i dag møter ca. 15 000 vitner årlig i domstoler som ikke tilbyr vitnestøtte.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT)

Digitalisering av tjenester og arbeidsmåter er en viktig del av arbeidet for mer effektive og moderne domstoler. Ny teknologi og digitale løsninger skal bidra til effektiv saksbehandling, kvalitet, åpenhet og rettssikkerhet.

Økte bevilgninger til utvikling av domstolenes saksbehandlingssystemer i perioden 2014–17 har gjort det mulig å starte en omfattende fornying av saksbehandlingssystemene for alle instanser. Samtidig forutsetter en digitalisering av tjenester og arbeidsmåter en teknisk infrastruktur som er robust og har tilstrekkelig kapasitet. I tillegg må domstolene ha egnet fjernmøte- og fremvisningsutstyr for å ta i bruk nye arbeidsmåter og

legge til rette for effektiv saksavvikling.

Økte ressurser til fornying av den tekniske infrastrukturen vil gi mer framtidsrettede, stabile og robuste IKT-systemer, og derigjennom bidra til mer effektiv kommunikasjon med partene, bedre datakvalitet og mer effektiv saksavvikling.

Skal ambisjonene for digitalisering i domstolene kunne realiseres, må den tekniske infrastrukturen løftes og sikres kontinuerlig oppgradering.

Opptak i retten

Hovedregelen i tvisteloven er at det skal gjøres opptak av alle parts- og vitneforklaringer i hovedforhandlinger, dvs. at disse bevisene skal kunne tas opp og avspilles digitalt. Videre følger det at opptaket skal "arkiveres sammen med saken", dvs. at det i alle domstoler er behov for utstyr til lagring, digitale opptak og avspilling. I Prop.141 L (2009-2010) om endringer i straffeprosessloven m.v. står det at det også bør tas opptak av forklaringer i straffesaker. Opptak i retten er viktig for å bedre rettssikkerheten og for å effektivisere ankebehandlingen.

Det er beregnet betydelige ressursbehov knyttet til opptak av parts og vitneforklaringer i retten, spesielt dersom opptak også skal gjøres med bilde. Foruten investeringsutgifter til bygningsmessige endringer, utstyr og tekniske løsninger, vil innføring av opptak innebære årlige merutgifter til drift og vedlikehold. De teknologiske løsningene og utgiftene forbundet med dette er til gjort rede for i en ny rapport som ble overlevert Domstoladministrasjonen i mars 2015.

Stortinget bevilget i forbindelse med statsbudsjettet for 2016 midler (2,5 mill kroner) som skal brukes til et forsøksprosjekt med opptak av lyd og bilde i løpet av 2016.

DEL VI ÅRSREGNSKAP

Ledelseskommentar

Formål

Domstoladministrasjonen (DA) ble opprettet i 2002. Fra 1.1.2014 innførte DA og domstolene ny standard kontoplan og periodisert virksomhetsregnskap i henhold til statlige regnskapsstandarder slik det framgår av prinsippnotene til årsregnskapet. I den sentrale rapporteringen til statsregnskapet benyttes fortsatt kontantprinsippet. DA er administrativt ansvarlig for Høyesterett, lagmannsrettene, tingrettene, jordskiftedomstolene, Finnmarkskommisjonen og Utmarksdomstolen for Finnmark. Årsregnskapet utgjør del VI i årsrapporten.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og Økonomiregelverket i Staten. Domstoladministrasjonen mener regnskapet gir et dekkende bilde av disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurderinger av vesentlige forhold

I 2015 har domstolene samlet disponert tildelinger på utgiftssiden kr 2 265 249 000 på de ordinære driftskapitlene, og kr 2 138 247 000 på de regelstyrte postene. I tillegg er det mottatt belastningsfullmakter på totalt kr 3 830 191, jf. bevilgningsrapporten og note A.

Kapittel 0061, post 01 Høyesterett viser en mindretgift på kr 4 461 000, som søkes overført til neste år på post 01 iht. beregninger i note B. Mindretgiften skyldes forsinket igangsetting av byggeprosjekt.

Kapittel 0410, post 01 tingretter og lagmannsretter viser en mindretgift på kr 18 831 756, som i tillegg til merinntekter på kapittel 3410, post 03 gir tingretter og lagmannsretter en samlet mindretgift på kr 11 719 000 etter avgitt belastningsfullmakt. Den samlede mindretgiften søkes overført til neste år på post 01 iht. beregninger i note B. Avgitt belastningsfullmakt på kr 8 752 000 er kostnadsført i annen statlig virksomhet og fremkommer i note B.

Kapittel 0411, post 01 Domstoladministrasjonen viser en merutgift på kr 4 195 609, men etter merinntekter på kapittel 3411, post 03 har Domstoladministrasjonen en mindretgift på kr 1 300 000 som søkes overført til neste år på post 01 iht. beregninger i note B.

Kapittel 0413, post 01 Jordskiftedomstolene viser en merutgift på kr 1 977 621, men etter merinntekter på kapittel 3413, post 01 har jordskiftedomstolene en mindretgift på kr 5 284 000 som søkes overført til neste år på post 01 iht. beregninger i note B. Økte gebyrinntekter fra grenselengdegebyr, og en sterk innsats for å slutte saker før overgang til ny jordskiftelov, har medført høyere gebyrinntekter enn forutsett.

Kapittel 0413, post 21 Jordskiftedomstolene spesielle driftsutgifter viser en mindretgift på kr 5 987 220. Beløpet søkes overført til neste år på post 21 iht. beregninger i note B. Jordskifterettene har hjemmel til å kreve inn sideutgifter i visse saker. Sideutgiftene skal dekke det tekniske arbeidet i disse sakene. Utgiftene føres i egne saksregnskap, og utgifter og inntekter skal balansere når saken er avsluttet, selv om dette kan gå over flere år.

Det er krevd inn kr 209 478 000 i gebyrer i alminnelige domstoler og jordskiftedomstolene jf. note 1. For kapittel/post 3410/01 «Rettsgebyr alminnelig domstol» er Gebyrsentralen ved Brønnøysundregistrene gitt fullmakt til å inntektsføre om lag 103 mill. kroner i 2015. Dette fremkommer ikke i domstolenes regnskap.

Artskontorrapporteringen viser at rapporterte utgifter til drift og investeringer summerte seg til kr 3 931 528 054. Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter beløp seg til kr 1 689 975 171. Det ble i 2015 utbetalt kr 47 244 357 til ulike investeringer, som er finansiert ved bruk av tildelte midler på post 01. Investeringene er hovedsakelig knyttet til programvareutvikling for nye felles saksbehandlingssystemer. Det er også investert i noe nytt inventar, IKT-utstyr og utstyr i rettssaler. Investeringene er redusert med ca. 12 mill. kroner (20 %) fra 2014.

Tilskuddsforvaltning til Fri rettshjelp, som utgjorde 391 mill. kroner i 2014, er fra 1.1.2015 omdefinert til driftsutgift på kapittel 470 post 01 i Statsbudsjettet. Utgiftene til Fri rettshjelp er derfor inkludert i de ordinære resultat- og balansepostene. Kostnadene til fri rettshjelp fremkommer hovedsakelig under «Sum driftskostnader». Denne posten viser en økning på 283 mill. kroner fra 2014 til 2015. Se også note 10. På inntektsiden viser driftsinntektene en økning i «Inntekt fra bevilgning» som i hovedsak skyldes at budsjettbevilgning for Fri rettshjelp inntektsføres her. I 2014 ble dette ført som tilskuddsordning og inngikk ikke i inntektene.

Mellomværende med statskassen utgjorde pr 31.12.2015 kr -118 771 263. Oppstillingen av artskontorrapporteringen viser hvilke eiendeler og gjeld mellomværende består av.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Domstoladministrasjonen. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d. men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2016. Revisjonsberetningen er unntatt offentlighet fram til Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen.

Trondheim, 15. mars 2016

Svein Marius Urke,
Direktør, Domstoladministrasjonen

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"), fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 5. november 2015. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av eget departement. Det er utarbeidet en egen prinsippnote til virksomhetsregnskapet som føres i tråd med de anbefalte statlige regnskapsstandardene (SRS).

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

Regnskapet følger kalenderåret

Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret

Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "Netto rapportert til bevilgningsregnskapet" er lik i begge oppstillingene.

Alle statlige virksomheter er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap. Kolonnen

samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kombinasjon av kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatt belastningsfullmakt er bokført og rapportert til statsregnskapet og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap.

Artskontorrapporteringen

Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Domstoladministrasjonen har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges bank. Tildelte midler på utgiftssiden vises ikke som inntekt i oppstillingen.

Domstoladministrasjonen utarbeider ikke noter til oppstillingen av artskontorrapporteringen fordi virksomheten har et virksomhetsregnskap etter de statlige regnskapsstandardene (SRS) med tilhørende noter.

Regnskapsprinsipper – Virksomhetsregnskap avlagt i henhold til de statlige regnskapsstandardene (SRS) av desember 2009 (og SRS 1 av desember 2013)

Virksomhetsregnskapet er satt opp i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS) av desember 2009 (og SRS 1 av desember 2013). Domstolene i Norge er en bruttobudsjettert virksomhet.

ÅPNINGSBALANSE

Ved utarbeidelse av åpningsbalansen er det lagt til grunn bruksverdi basert på gjenanskaffelsesverdi representere verdien for fysiske eiendeler.

Ved fastsettelse av gjenanskaffelsesverdi er det tatt hensyn til slit og elde, teknisk funksjonell standard og andre forhold av betydning for verdifastsettelsen. Verdi knyttet til nasjonaleiendom og kulturminner, i tillegg til kunst og bøker, er inkludert i den grad det foreligger en reell bruksverdi for virksomheten.

Finansieringen av anleggsmidler som er inkludert i åpningsbalansen for første gang, er klassifisert som en

langsiktig forpliktelse. Denne forpliktelsen løses opp i takt med avskrivningen på de anleggsmidlene som finansieringen dekker.

For omløpsmidler er virkelig verdi benyttet som grunnlag for verdsettelsen. Omløpsmidler, fratrukket kortsiktig gjeld og eventuelle øvrige forpliktelser, fremkommer som avregning med statskassen.

Åpningsbalansen ble justert med en avsetning for forpliktelser på 23,5 millioner kroner i forbindelse med rapportering pr 2.tertial 2014. Dette gjelder garantier til Statsbygg for påløpte prosjekteringskostnader i byggesaker. Garantiene ble gitt i 2010 og 2013.

I note 4 Immaterielle eiendeler er det en kommentar om verdsetting av nytt Intranett og digitalt arkiv for DA i åpningsbalansen. Et beløp på 5,1 mill. kr som skulle vært aktivert i åpningsbalansen ble ved en inkurie ikke korrigerert ved rapportering for 2.tertial 2014. Dette ble oppdaget for sent til at det kunne korrigeres i regnskapssystemet. Den opprinnelige utgiften ble bokført i 2013-regnskapet. For å synliggjøre verdien på eiendelene, er det derfor tatt inn en presisering i note 4.

TRANSAKSJONSBASERTE INNTEKTER

Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. For domstolene er dette i hovedsak rettsgebyr. Inntektsføring av gebyr skjer når saken kreves i tvistesaker i de alminnelige domstolene. I jordskiftedomstolene inntektsføres gebyrene når saken er avsluttet.

INNTEKTER FRA BEVILGNINGS-FINANSIERTE AKTIVITETER

Bevilgninger inntektsføres i den periode da aktiviteten som bevilgningen er forutsatt å finansiere er utført, det vil si i den perioden kostnadene påløper. Ved avleggelse av årsregnskapet er årets endelige bevilgning til drift inntektsført. Endelig bevilgning til drift tilsvarer årets bevilgninger og eventuelle belastningsfullmakter på post 01–29. Ubenyttet bevilgning som ikke kan overføres til neste regnskapsår, er ikke inntektsført.

Domstolene har ikke investeringsbevilgninger, men benytter driftsbevilgning på post 01-29 til investering i anleggsmidler.

KOSTNADER

Utgifter som finansieres med bevilgning og overføringer, kostnadsføres i takt med at aktivitetene utføres.

PENSJONER

SRS 25 legger til grunn en forenklet regnskapsmessig tilnærming til pensjoner. Det er følgelig ikke gjort beregning eller avsetning for eventuell over-/underdekning i pensjonsordningen som tilsvarer NRS 6. Årets pensjonskostnad tilsvarer derfor årlig premiebeløp til Statens pensjonskasse (SPK). For virksomheter som ikke betaler premie til SPK, men hvor denne dekkes over

sentralt kapittel i statsbudsjettet, legges det til grunn en sjablongmessig sats for beregning av pensjonspremie. Denne baserer seg på beste estimat for virksomheten. Se også note 2 for en mer detaljert beskrivelse av tilnæringsmetoden. Domstolene betaler ikke premie til SPK.

KLASSIFISERING OG VURDERING AV BALANSEPOSTER

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmiddel/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger. Anleggsmidler nedskrives til virkelig verdi ved eventuell bruksendring.

IMMATERIELLE EIENDELER

Eksternt innkjøpte immaterielle eiendeler er balanseført.

VARIGE DRIFTSMIDLER

Varige driftsmidler er balanseført og avskrives over driftsmidlenes økonomiske levetid.

FINANSIERING AV PERIODISERTE POSTER

Omløpsmidler/kortsiktig gjeld Nettobeløpet av alle balanseposter, med unntak av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler, har motpost i avregning med statskassen. Avregningen gir således et uttrykk for statens eierkapital når det gjelder kortsiktige poster og eventuelle finansielle anleggsmidler.

Anleggsmidler

Balanseført verdi av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler har motpost i regnskapslinjen ikke inntektsført bevilgning knyttet til anleggsmidler. Dette representerer finansieringen av disse anleggsmidlene. Ved tilgang av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler balanseføres anskaffelseskostnaden. Samtidig føres et tilsvarende beløp til reduksjon av resultatposten inntekt fra bevilgninger og til økning av balanseposten ikke inntektsført bevilgning knyttet til anleggsmidler.

Avskrivning av anleggsmidler kostnadsføres. I takt med gjennomført avskrivning inntektsføres et tilsvarende beløp under inntekt fra bevilgning. Dette gjennomføres ved at finansieringsposten ikke inntektsført bevilgning knyttet til anleggsmidler oppløses i takt med at anleggsmidlet forbrukes i virksomheten. Konsekvensen av dette er at avskrivningene har en resultatnøytral effekt.

Ved realisasjon/avgang av driftsmidler resultatføres regnskapsmessig gevinst/tap. Gevinst/tap beregnes som forskjellen mellom salgsvederlaget og balanseført verdi på realisasjonstidspunktet. Resterende bokført verdi av ikke inntektsført bevilgning knyttet til anleggsmidlet på realisasjonstidspunktet, inntektsføres.

FORDRINGER

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for kundefordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap.

VALUTA

Pengeposter i utenlandsk valuta er vurdert til kursen ved regnskapsårets slutt. Her er Norges Banks daglige spotkurs ved regnskapsårets slutt lagt til grunn.

SELVASSURANDØRPRINSIPP

Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser.

STATENS KONSERNKONTOORDNING

Statlige virksomheter omfattes av statens konsernkontoordning. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger daglig gjøres opp mot virksomhetens oppgjørskontoer i Norges Bank.

Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likvider gjennom året. Virksomhetene har en trekkrettighet på sin konsernkonto som tilsvarer netto bevilgning. Forskjellen mellom inntektsført bevilgning og netto trekk på konsernkontoen inngår i avregning med statskassen. Ved årets slutt gjelder særskilte regler for oppgjør/overføring av mellomværende. For bruttobudsjetterte virksomheter nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto i Norges Bank ved overgang til nytt regnskapsår.

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Kontantstrømoppstilling er ikke utarbeidet, jf. Pkt. 9.3 i R-115 «Utarbeidelse og avleggelse av statlige virksomheters årsregnskap». Bruttobudsjetterte virksomheter kan unnlate å utarbeide kontantstrømoppstilling, fordi det utarbeides en artskontorapportering som en del av årsregnskapet.

OPPSTILLING AV BEVILGNINGSRAPPORTERING, 31.12.2015

Utgifts-kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling*	Regnskap 2015	Merutgift (-) og mindreutgift
0061	Driftsutgifter Høyesterett	01	Driftsutgifter	101 972 000	97 511 146	4 460 854
0410	Tingretter og lagmannsretter driftsutgifter	01	Driftsutgifter	1 853 597 000	1 834 765 244	18 831 756
0410	Tingretter og Lagmannsretter, spesielle driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter	67 106 000	21 566 735	45 539 265
0411	Domstoladministrasjonen, driftsutgifter	01	Driftsutgifter	77 196 000	81 391 609	-4 195 609
0413	Driftsutgifter jordskifterettene	01	Driftsutgifter	221 291 000	223 268 621	-1 977 621
0413	Spesielle driftsutgifter jordskifterettene	21	Spesielle driftsutgifter	11 193 000	5 205 780	5 987 220
0414	Driftsutgifter forliksråd og andre domsutgifter 1)	01	Driftsutgifter	197 883 000	201 358 791	-3 475 791
0466	Særskilte straffesaksutgifter	01	Driftsutgifter	1 047 593 000	1 029 252 902	18 340 098
0470	Fri rettshjelp 1)	01	Driftsutgifter	663 167 000	346 996 754	316 170 246
0471	Statens erstatningsansvar post 71 1)	71	Tilskudd	68 917 000	1 382 410	67 534 590
0475	Bobehandling driftsutgifter	01	Driftsutgifter	76 946 000	79 405 851	-2 459 851
0475	Bobehandling spesielle driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter	16 635 000	5 788 840	10 846 160
0024	Prosessutgifter, belastningsfullmakt	21	Spesielle driftsutgifter		1 283 650	
0400	Justis- og beredskapsdepartementet, belastningsfullmakt	01	Driftsutgifter		330 191	
0440	Politidirektoratet, belastningsfullmakt	01	Driftsutgifter		388 025	
0841	Barne- likestillings og inkluderingsdep, belastningsfullmakt	22	Diverse		1 630 571	
1633	Netto-ordning for mva i staten	01	Driftsutgifter		358 231 972	
Sum utgiftsført				4 403 496 000	4 289 759 091	

1) Andre virksomheter har også fullmakt til å belaste kap/post

Inntekts-kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling	Regnskap 2015	Merinntekt og mindreinntekt (-)
3410	Rettsgebyr alminnelig domstol	01	Driftsinntekter	292 893 000	185 906 529	-106 986 471
3410	Domstoler, diverse refusjoner	03	Ymse	1 698 000	3 337 440	1 639 440
3411	Domstoladministrasjonen, diverse refusjoner	03	Ymse	0	5 495 192	5 495 192
3413	Gebyrer og kartkopier Jordskifterettene	01	Driftsinntekter	15 588 000	22 850 076	7 262 076
3413	Sideutgifter Jordskifterettene	02	Ymse	7 777 000	4 984 717	-2 792 283
5309	Tilfeldige inntekter	29	Ymse		3 436 203	
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift		194 181 145	
Sum inntektsført				317 956 000	420 191 301	

NETTO RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET

Kapitalkontoer			3 869 567 790
60090101	Norges Bank KK /innbetalinger		460 564 479
60090102	Norges Bank KK/utbetalinger		-4 348 451 625
704472	Endring i mellomværende med statskassen		18 319 356
Sum rapportert			0

BEHOLDNINGER RAPPORTERT TIL KAPITALREGNSKAPET (201512)

Konto	Tekst	2015	2014	Endring
6260	Aksjer	0	0	0
704472	Mellomværende med statskassen	-118 771 263	-137 090 619	18 319 356

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter. Se note B for nærmere forklaring.

NOTE A FORKLARING AV SAMLET TILDELING

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
0061/01	2 147 000	99 825 000	101 972 000
0410/01	11 850 000	1 841 747 000	1 853 597 000
0411/01	2 019 000	75 177 000	77 196 000
0413/01	2 033 000	219 258 000	221 291 000
0413/21	3 507 000	7 686 000	11 193 000
0024/21 Belastningsfullmakt		1 300 000	1 300 000
0400/01 Belastningsfullmakt		330 191	330 191
0440/01 Belastningsfullmakt		400 000	400 000
0841/22 Belastningsfullmakt		1 800 000	1 800 000
Sum driftskapitler			2 269 079 191
Regelstyrte poster:			
0410/21	1 186 000	65 920 000	67 106 000
0414/01	0	197 883 000	197 883 000
0466/01	0	1 047 593 000	1 047 593 000
0470/01	0	663 167 000	663 167 000
0471/71	0	68 917 000	68 917 000
0475/01	3 021 000	73 925 000	76 946 000
0475/21	9 633 000	7 002 000	16 635 000
Sum regelstyrte poster			2 138 247 000

NOTE B

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift (-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre i hht avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter/ mindreinntekt(-) iht merinntektsfullmakt	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
006101	Høyesterett driftsutgifter	4 460 854		4 460 854		4 460 854	5 098 600	4 460 854
041001	Tingretter og lagmannsretter	18 831 756	-8 752 000	10 079 756	1 639 440	11 719 196	92 679 850	11 719 196
041101	Domstoladministrasjonen	-4 195 609		-4 195 609	5 495 192	1 299 582	3 859 800	1 299 582
041301	Jordskiftedomstolene driftsutg	-1 977 621		-1 977 621	7 262 076	5 284 455	11 064 550	5 284 455
041321	Jordskiftedomstolene spesielle	5 987 220		5 987 220		5 987 220		
002421	Prosessutgifter, belastningsfullmakt	16 350		16 350		0		
040001	Justis- og beredskapsdepartementet, belastningsfullmakt	0		0		0		
044001	Politidirektoratet, belastningsfullmakt	11 975		11 975		0		
084122	Barne- likestillings og inkluderingsdep, belastningsfullmakt	169 429		169 429		0		

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet «kan overføres». Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter

- Mottatte belastningsfullmakter: Kr 1.300.000 på kap/post 0024/21 Regjeringsadvokaten.
- Kr 330.191 på kap/post 0400/01 Justis- og beredskapsdepartementet.
- Kr 400.000 på kap/post 0440/01 Politidirektoratet.
- Kr 1.800.000 på kap/post 0841/22 Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.
- Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre): Kr 8.752.000 til Direktoratet for økonomistyring. Beløpet dekker tjenester tilknyttet sentralisert lønns- og regnskapsfunksjon.
- Fullmakt til å overskride driftsbvilgninger mot tilsvarende merinntekter på kap/post 3410/03, 3411/03, 3413/01.
- Mulig overførbart beløp fremgår av tabell over.

OPPSTILLING AV ARTSKONTORRAPPORTERINGEN 31.12.2015

Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	2015	2014
Innbetalinger fra gebyrer	208 737 472	204 493 892
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	11 373 351	12 095 045
Salgs- og leieinntekter	2 464 066	5 381 446
Andre inntekter	0	108 686
Sum inntekter fra drift	222 574 889	222 079 068

Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet	2015	2014
Utbetalinger til lønn	1 689 975 171	1 614 244 258
Andre utbetalinger til drift	2 194 302 159	1 974 744 821
Sum utbetalinger til drift	3 884 277 330	3 588 989 079
Netto rapporterte driftsutgifter	3 661 702 441	3 366 910 010

Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet	2015	2014
Innbetaling av finansinntekter	0	0
Sum investerings- og finansinntekter	0	0

Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet	2015	2014
Utbetaling til investeringer	47 244 357	59 500 226
Utbetaling til kjøp av aksjer	0	0
Utbetaling av finansutgifter	6 367	7 340
Sum investerings- og finansutgifter	47 250 724	59 507 566
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter	47 250 724	59 507 566

Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	2015	2014
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m,m,	682 861	342 094
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	682 861	342 094

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	2015	2014
Utbetalinger av tilskudd og stønader - Fri rettshjelp	0	390 575 693
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	0	390 575 693

Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler	2015	2014
Gruppelivsforsikring - konto 1985 (ref.kap. 5309, inntekt)	2 753 342	2 614 772
Arbeidsgiveravgift - konto 1986 (ref.kap 5700, inntekt)	194 181 145	185 294 737
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)	-358 231 972	0
Netto rapporterte utgifter på felleskapitler	-161 297 486	187 909 509
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet	3 869 567 789	3 628 741 667

Oversikt over mellomværende med statskassen

Eiendeler og gjeld	2015	2014
Fordringer	-14 687 238	-19 975 739
Kasse	366 006	401 225
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank	0	0
Skyldig skattetrekk	-78 485 622	-79 382 536
Skyldige offentlige avgifter	-74 829	0
Annen gjeld	-25 889 580	-38 133 570
Sum mellomværende med statskassen	-118 771 263	-137 090 619

RESULTATREGNSKAP (TALL I HELE NOK)

Driftsinntekter	Note	31.12.2015	31.12.2014
Inntekt fra bevilgninger	1	4 241 000 674	3 892 824 512
Inntekt fra gebyrer	1	209 478 000	204 689 829
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	11 384 981	12 331 637
Salgs- og leieinntekter	1	2 514 797	4 929 185
Sum driftsinntekter		4 464 378 452	4 114 775 163

Driftskostnader	Note	31.12.2015	31.12.2014
Lønn og sosiale kostnader	2	1 963 283 627	1 895 191 844
Andre driftskostnader	3	2 192 379 093	1 973 154 176
Avskrivninger	4,5	61 355 338	65 884 322
Nedskrivninger	4,5	0	8 105
Sum driftskostnader		4 217 018 058	3 934 238 446
Driftsresultat		247 360 394	180 536 717

Finansinntekter og finanskostnader	Note	31.12.2015	31.12.2014
Finansinntekter	6	0	0
Finanskostnader	6	6 367	7 340
Sum finansinntekter og finanskostnader		-6 367	-7 340

Inntekter fra eierandeler i selskaper mv.	Note	31.12.2015	31.12.2014
Sum inntekter fra eierandeler i selskaper mv.		0	0

Resultat av periodens aktiviteter	Note	31.12.2015	31.12.2014
		247 354 028	180 529 377

Avregninger	Note	31.12.2015	31.12.2014
Avregning med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	-247 354 028	-180 529 377
Sum avregninger		-247 354 028	-180 529 377

Periodens resultat	Note	31.12.2015	31.12.2014
		0	0
Disponeringer		0	0

Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	Note	31.12.2015	31.12.2014
Inntekter av avgifter og gebyrer direkte til statskassen	9	682 861	342 094
Avregning med statskassen innkrevingsvirksomhet	9	682 861	342 094
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		0	0

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	Note	31.12.2015	31.12.2014
Utbetalinger av tilskudd til andre - Fri rettshjelp post 70	10	0	390 575 693
Avregning med statskassen tilskuddsforvaltning	10	0	390 575 693
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		0	0

BALANSE – EIENDELER (tall i hele NOK)

	Note	31.12.2015	31.12.2014
A. Anleggsmidler			
I Immaterielle eiendeler			
Rettigheter og lignende immaterielle eiendeler	4	235 402 231	237 062 556
Sum immaterielle eiendeler		235 402 231	237 062 556
II Varige driftsmidler			
Maskiner og transportmidler	5	37 500	50 000
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	5	100 913 243	109 377 108
Sum varige driftsmidler		100 950 743	109 427 108
III Finansielle anleggsmidler			
Sum finansielle anleggsmidler		0	0
Sum anleggsmidler		336 352 975	346 489 664
B. Omløpsmidler			
I Va rebeholdninger og forskudd til leverandører			
Sum varebeholdninger og forskudd til leverandører		0	0
II Fordringer			
Kundefordringer	13	20 433 231	21 601 050
Andre fordringer	14	19 212 470	-6 638 728
Sum fordringer		39 645 701	14 962 322
III Kasse og bank			
Andre kontanter og kontantekvivalenter	17	366 006	401 225
Sum kasse og bank		366 006	401 225
Sum omløpsmidler		40 011 707	15 363 547
Sum eiendeler		376 364 681	361 853 211

BALANSE – VIRKSOMHETSKAPITAL OG GJELD (tall i hele NOK)

	Note	31.12.2015	31.12.2014
C. Virksomhetskapital			
Sum virksomhetskapital		0	0
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forpliktelser			
Ikke inntektsført bevilgning knyttet til anleggsmidler	4, 5	336 352 975	346 489 664
Andre avsetninger for forpliktelser - garantier		23 500 000	23 500 000
Sum avsetning for langsiktige forpliktelser		359 852 975	369 989 664
II Annen langsiktig gjeld			
Sum annen langsiktig gjeld		0	0
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		44 166 890	11 339 315
Skyldig skattetrekk		78 485 622	79 382 536
Skyldige offentlige avgifter		23 954 426	23 079 506
Avsatte feriepengar		151 502 149	145 267 741
Forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter	16	1 560 614	1 610 358
Annen kortsiktig gjeld	18	62 351 419	85 180 736
Sum kortsiktig gjeld		362 021 120	345 860 193
IV Avregning med statskassen			
Avregning med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	-345 509 413	-353 996 646
Sum avregning med statskassen		-345 509 413	-353 996 646
Sum gjeld		376 364 681	361 853 211
Sum virksomhetskapital og gjeld		376 364 681	361 853 211

NOTE 1 DRIFTSINNTEKTER

Inntekt fra bevilgninger		
Årets driftsbevilgning fra overordnet departement*	2 265 249 000	2 230 750 000
Årets bevilgning fra andre departement, belastningsfullmakt*	3 644 412	6 000 000
Årets bevilgning regelstyrte poster	1 691 718 812	1 391 235 000
- brutto benyttet til investeringer i immaterielle eiendeler og varige driftsmidler av årets bevilgning	-51 218 649	-60 231 154
- ubrukt bevilgning til investeringsformål (post 30-49)	0	0
+ utsatt inntekt fra forpliktelse knyttet til investeringer (avskrivninger)	61 355 338	65 884 327
+ utsatt inntekt fra forpliktelse knyttet til investeringer, bokført verdi avhendede anleggsmidler	0	8 100
+ inntekt til pensjoner**	270 251 761	259 178 239
- utbetaling av tilskudd til andre	0	0
Andre poster som vedrører bevilgninger (spesifiseres)	0	0
Sum inntekt fra bevilgninger	4 241 000 674	3 892 824 512

*Se oppstilling av bevilgning og note A)

** Benyttes av virksomheter som får arbeidsgivers andel av pensjon dekket via sentral bevilgning til SPK.

Inntekt fra gebyrer		
Gebyrer	209 478 000	204 689 829
Sum inntekt fra gebyrer	209 478 000	204 689 829

Inntekt fra tilskudd og overføringer		
Inntekt fra tilskudd og overføringer fra andre statlige forvaltningsorganer		
Tilskudd fra andre statlige virksomheter - vernesaker jordskiftedomstolene	7 130 874	8 439 241
Tilskudd fra kommunale og fylkeskommunale etater	7 856	0
Sum inntekt fra tilskudd og overføringer fra andre statlige forvaltningsorganer	7 138 731	8 439 241
Inntekt fra tilskudd og overføringer fra andre		
Tilskudd fra EU	4 246 250	3 892 396
Sum inntekt fra tilskudd og overføringer fra andre	4 246 250	3 892 396
Sum inntekt fra tilskudd og overføringer	11 384 981	12 331 637
Salgs- og leieinntekter		
Salgsinntekt kantinedrift, avgiftsfri	0	1 772 182
Salgsinntekt tjenester, utenfor avgiftsomr.	1 609 542	2 293 082
Sum salgs- og leieinntekter	1 609 542	4 065 264
Gevinst ved avgang av anleggsmidler	0	0
Andre inntekter	905 255	863 921
Sum andre driftsinntekter	905 255	863 921
Sum driftsinntekter	4 464 378 452	4 114 775 163

Beregning av årets netto tilgang for bruttobudsjetterte virksomheter med inntektsbevilgninger

Kapittel og post	Utgiftsbevilgning	Inntektsbevilgning (-)	Netto tilgang
410.01/3410.03 tingretter og lagmannsretter	1 853 597 000	-1 698 000	1 851 899 000
413.21/3413.02 jordskiftedomstoler sideuttgift/vernesak	11 193 000	-7 777 000	3 416 000
413.01/3413.01 jordskiftedomstoler driftsutgifter	221 291 000	-15 588 000	205 703 000

NOTE 2 LØNN OG SOSIALE KOSTNADER

	31.12.2015	31.12.2014
Lønninger	1 245 215 488	1 208 390 169
Feriepenger	155 225 955	148 798 745
Arbeidsgiveravgift	225 824 750	217 476 469
Pensjonskostnader*	212 848 750	204 074 759
Sykepenger og andre refusjoner	-38 856 161	-33 421 313
Andre ytelser	163 024 845	149 873 014
Sum lønn og sosiale kostnader	1 963 283 627	1 895 191 844
Antall årsværk:	1 890	1 825

* Nærmere om pensjonskostnader

- Domstolene betaler ikke selv pensjonspremie til Statens pensjonskasse (SPK), og kostnad til premie er heller ikke dekket av domstolens bevilgning. Premien finansieres ved en samlet bevilgning fra staten til SPK. Det er i regnskapet lagt til grunn en estimert sats for beregning av pensjonskostnad. Premiesatsen for 2015 er av SPK estimert til 15,85 prosent. Benyttet premiesats for 2014 var 17,85 prosent.
- Pensjonene er kostnadsført basert på denne satsen multiplisert med påløpt pensjonsgrunnlag i domstolene. Vi viser for øvrig til note 1 om resultatføring av inntekter til dekning av pensjonskostnader (resultatnøytral løsning).

- Beregningen av årsværk i personalsystemet er gjort etter følgende forutsetning: Årsværksberegningen reduseres ikke av ferieuttak eller avspasering av fleksitid, overtid/reisetid til avspasering. Årsværksberegningen reduseres for alt annet fravær \geq 1 dag. Om fraværet/permisjonen er med eller uten lønn er uten betydning for beregningen.
- Lønn, godtgjøring og arbeidsgiveravgift inkluderer også utbetalinger til rettsaktører (meddommere, vitner m.fl.).

NOTE 3 ANDRE DRIFTSKOSTNADER

	31.12.2015	31.12.2014
Husleie	345 392 492	338 025 217
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	8 233 513	8 589 616
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	77 750 586	87 368 034
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	14 096 614	14 850 106
Mindre utstyrsanskaffelser	15 806 486	14 345 177
Leie av maskiner, inventar og lignende	20 277 143	22 294 086
Advokatsalær og andre kjøp av tjenester fra eksterne	1 378 514 899	1 159 839 150
Reiser og diett	160 701 888	142 089 090
Øvrige driftskostnader	171 605 471	185 753 699
Sum andre driftskostnader	2 192 379 093	1 973 154 176

NOTE 4 IMMATERIELLE EIENDELER

	Rettinger mv.	Immaterielle eiendeler under utførelse	Sum
Anskaffelseskost pr. 01.01.2015	455 000 118	0	455 000 118
Tilgang 2015	29 947 116	0	29 947 116
Avgang anskaffelseskost i 2015 (1)	0	0	0
Fra immaterielle eiendeler under utførelse til annen gruppe i 2015	0	0	0
Anskaffelseskost 31.12.2015	484 947 234	0	484 947 234
Akkumulerte nedskrivninger 01.01.2015	0	0	0
Nedskrivninger i 2015	0	0	0
Akkumulerte avskrivninger pr. 01.01.2015	217 937 562	0	217 937 562
Ordinære avskrivninger i 2015	31 607 440	0	31 607 440
Akkumulerte avskrivninger avgang i 2015	0	0	0
Balansført verdi 31.12.2015	235 402 231	0	235 402 231
Avskrivningssatser (levetider)	5 år / lineært	Ingen avskrivning	

Tilgang i 2015 består av ervervede lisenser (kjøpt programvare) og konsulentkostnader ved utvikling av egen programvare.

Dette er utvikling av nye saksbehandlingssystemer, Mellomvare og portalutvikling

	Intranett/digitalt arkiv *
Anskaffelseskost pr. 31.12.2015	5 100 000
Akkumulerte avskrivninger pr. 01.01.2015	1 020 000
Ordinære avskrivninger i 2015	1 020 000
Balansført verdi 31.12.2015 - estimert	3 060 000
Avskrivningssatser (levetider)	5 år / lineært

* Eiendelen ble ved en inkurie ikke inkludert i åpningsbalansen, og føres derfor opp som eget punkt utenfor balanseoppstillingen.

NOTE 5 VARIGE DRIFTSMIDLER

	Maskiner, transportmidler	Driftsløsøre, inventar, verktøy o.l.	Sum
Anskaffelseskost 01.01.2015	150 000	549 344 115	549 494 115
Tilgang i 2015	0	21 271 533	21 271 533
Avgang anskaffelseskost i 2015	0	0	0
Fra anlegg under utførelse til annen gruppe i 2015	0	0	0
Anskaffelseskost 31.12.2015	150 000	570 615 649	570 765 649
Akkumulerte nedskrivninger 01.01.2015	0	0	0
Nedskrivninger i 2015	0	0	0
Akkumulerte avskrivninger 01.01.2015	100 000	439 967 008	440 067 008
Ordinære avskrivninger i 2015	12 500	29 735 398	29 747 898
Akkumulerte avskrivninger avgang i 2015	0	0	0
Balansført verdi 31.12.2015	37 500	100 913 243	100 950 743
Avskrivningssatser (levetider)	3-15 år lineært	3-15 år lineært	

NOTE 6 GRUNNLAG BEREGNING AV RENTEKOSTNAD PÅ INVESTERT KAPITAL

	31.12.2015	31.12.2014	Gjennomsnitt i perioden
Balansført verdi immaterielle eiendeler	235 402 231	237 062 556	236 232 393
Balansført verdi varige driftsmidler	100 950 743	109 427 108	105 188 926
Sum	336 352 975	346 489 664	341 421 319
Antall måneder på rapporteringstidspunktet:			12
Gjennomsnittlig kapitalbinding i år 2015:			341 421 319
Fastsatt rente for år 2015:			2,05 %
Beregnet rentekostnad på investert kapital:*			6 999 137

*Beregnet rentekostnad på investert kapital skal kun gis som noteopplysning. Den beregnede rentekostnaden skal ikke regnskapsføres.

NOTE 7 A SAMMENHENG MELLOM AVREGNING MED STATSKASSEN OG MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN

	31.12.2015	31.12.2014	Endring
Finansielle anleggsmidler			
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	21 502 920	21 601 050	-98 130
Andre fordringer	18 142 780	-6 638 728	24 781 508
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	0	0	0
Kasse og bank	366 006	401 225	-35 219
Sum	40 011 707	15 363 547	24 648 159
Annen langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-44 166 890	-11 339 315	-32 827 575
Skyldig skattetrekk	-78 485 622	-79 382 536	896 914
Skyldige offentlige avgifter	-23 954 426	-23 079 506	-874 920
Avsatte feriepenger	-151 502 149	-145 267 741	-6 234 408
Forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter	-1 560 614	-1 610 358	49 745
Annen kortsiktig gjeld	-62 351 419	-85 180 736	22 829 318
Sum	-362 021 120	-345 860 193	-16 160 927

Avregning med statskassen*	-322 009 413	-330 496 646	8 487 233
----------------------------	--------------	--------------	-----------

Avstemning av periodens resultat mot endring i avregning med statskassen (kongruensavvik)	
Konsernkonto utbetaling	-4 348 451 625
Konsernkonto innbetaling	460 564 479
Netto trekk konsernkonto	-3 887 887 146
Innbetaling innkrevingsvirksomhet	-682 861
Utbetaling tilskuddsforvaltning	0
Inntektsført fra bevilgning (kontogruppe 19)	3 960 612 224
Arbeidsgiveravgift/gruppeliv rapportert på kap. 5700/5309	-196 934 486
Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift rapportert på statskonto 1633.01	363 139 769
Tilbakeførte utsatte inntekter ved avgang anleggsmidler, der forpliktelsen ikke er resultatført	0
Korrigerende avsetning for feriepenger (ansatte som går over i annen statlig stilling)	619 296
Andre avstemningsposter (spesifiseres)	0
Forskjell mellom resultatført og netto trekk på konsernkonto	238 866 795
Resultat av periodens aktiviteter før avregning mot statskassen	-247 354 028
Sum endring i avregning med statskassen *	-8 487 233
*Sum endring i avregning med statskassen skal stemme med sum i endringskolonnen ovenfor.	

Nettosummen av omløpsmidler og kortsiktig gjeld vil som hovedregel ha sin finansiering knyttet til regnskapslinjen Avregning med statskassen. Immaterielle eiendeler og varige driftsmidler vil som hovedregel følge forpliktelsesmodellen, dvs. ha finansiering (motpost) klassifisert som avsetning for langsiktige forpliktelser på regnskapslinjen Ikke inntektsført bevilgning knyttet til anleggsmidler.

NOTE 7B SAMMENHENG MELLOM AVREGNING MED STATSKASSEN OG MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN (BRUTTOBUDSJETTERTE VIRKSOMHETER)

	31.12.2015	31.12.2015	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	21 502 920	0	21 502 920
Andre fordringer	18 142 780	-14 687 238	32 830 018
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	0	0	0
Kasse og bank	366 006	366 006	0
Sum	40 011 707	-14 321 232	54 332 939
Annen langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-44 166 890	0	-44 166 890
Skyldig skattetrekk	-78 485 622	-78 485 622	0
Skyldige offentlige avgifter	-23 954 426	-74 829	-23 879 598
Avsatte feriepenger	-151 502 149	0	-151 502 149
Forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter	-1 560 614	-1 560 614	0
Annen kortsiktig gjeld	-62 351 419	-24 328 966	-38 022 452
Sum	-362 021 120	-104 450 031	-257 571 089
Sum	-322 009 413	-118 771 263	-203 238 150

Mellomværende med statskassen består av tidsavgrensingsposter som er rapportert til statsregnskapet (S-rapport). Avregning med statskassen inneholder mellomværende med statskassen, men også flere tidsavgrensingsposter enn det som er rapportert til statsregnskapet.

NOTE 9 INNKREVINGSVIRKSOMHET OG ANDRE OVERFØRINGER TIL STATEN

	31.12.2015	31.12.2014
Skatter og avgifter, renteinntekter og utbytte m.m	682 861	342 094
Sum avgifter og gebyrer direkte til statskassen	682 861	342 094

NOTE 10 TILSKUDDSFORVALTNING OG ANDRE OVERFØRINGER FRA STATEN

	31.12.2015	31.12.2014
Tilskudd til Fri rettshjelp Kap 470 post 70 *	0	390 575 693
Sum utbetalinger av tilskudd til andre	0	390 575 693

* Kap/post 470/70 ble sammen slått med kap/post 470/01 fra 1.1.2015
Utbetalinger til fri rettshjelp er derfor ikke lenger definert som «Tilskuddsordning»

NOTE 13 KUNDEFORDRINGER – SAKSREGNSKAP

	31.12.2015	31.12.2014
Kundefordringer til pålydende	21 502 920	21 601 050
Avsatt til forventet tap (-)	-1 069 690	0
Sum kundefordringer	20 433 231	21 601 050

Det er gjort en vurdering av eldre utesående krav og sannsynligheten for at disse ikke lar seg inndrive.
Alle kravende er saksrelaterte (gebyr eller forskutterte utgifter)

NOTE 14 ANDRE KORTSIKTIGE FORDRINGER

	31.12.2015	31.12.2014
Forskuddsbetalt lønn	2 499	49 953
Reiseforskudd	8 000	41 000
Personallån	566 250	287 785
Forskuddsbetalte kostnader	41 633 632	21 894 915
Andre fordringer*	-22 997 910	-28 912 381
Sum andre kortsiktige fordringer	19 212 470	-6 638 728

* Posten gjelder i hovedsak sakskontoene for alminnelige domstoler og jordskiftedomstolene

NOTE 16 OPPTJENTE, IKKE FAKTURERTE INNTEKTER / FORSKUDDSBETALTE, IKKE OPPTJENTE INNTEKTER

	31.12.2015	31.12.2014
Sum opptjente, ikke fakturerte inntekter	0	0
Forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter (gjeld)		
	31.12.2015	31.12.2014
Internasjonale prosjekter	-1 560 614	-1 610 358
Sum forskuddsbetalte, ikke opptjente inntekter	-1 560 614	-1 610 358

NOTE 17 BANKINNSKUDD, KONTANTER OG LIGNENDE

	31.12.2015	31.12.2014
Håndkasser og andre kontantbeholdninger	366 006	401 225
Sum bankinnskudd og kontanter	366 006	401 225

NOTE 18 ANNEN KORTSIKTIG GJELD

	31.12.2015	31.12.2014
Skyldig lønn	-149 557	-57 445
Skyldige reiseutgifter	0	0
Annen gjeld til ansatte	31 022 208	31 200 610
Påløpte kostnader	5 722 115	12 438 922
Annen kortsiktig gjeld	25 756 653	41 598 648
Sum annen kortsiktig gjeld	62 351 419	85 180 736

Domstolene skal være uavhengige. De skal sikre og fremme rettsikkerheten og verne om rettsamfunnet. Domstolene skal til enhver tid ha høy tillit i samfunnet.

Besøksadresse:
Domstoladministrasjonen
Dronningens gate 2
7011 Trondheim

Postadresse:
Domstoladministrasjonen
Postboks 5678 Sluppen
7485 Trondheim

Telefon: +47 73 56 70 00
E-post: postmottak@domstoladministrasjonen.no

www.domstol.no
www.jordskifte.no